

**МИНИСТЕРСТВО НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ И БЛАГОУСТРОЙСТВОТО
ГЛАВНА ДИРЕКЦИЯ „ПРОГРАМИРАНЕ НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ”**

НАСОКИ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ

по схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, чрез открита процедура за конкурентен подбор на проекти с определен срок за подаване на предложенията

Приоритетна ос 1: „Устойчиво и интегрирано градско развитие”

Операция 1.4: „Подобряване на физическата среда и превенция на риска”

Схема за безвъзмездна финансова помощ:

BG161PO001/1.4-02/2008: „Подкрепа за подобряване на градската среда”

Бюджетна линия: BG161PO001/1.4-02/2008

Краен срок за кандидатстване: 05 Януари 2009 година

Код по приоритетна тема:	24, 61
Код по форма на финансиране:	01
Код по териториална спецификация:	01
Код по местонахождение:	86 общини

София, Август 2008 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

1.	ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ”,	7
1.1.	ВЪВЕДЕНИЕ	7
1.2.	ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА ЗА ПРИЛАГАНЕ НА НАСТОЯЩАТА СХЕМА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ:	8
1.3.	ПРИОРИТЕТНА ОС 1 „УСТОЙЧИВО И ИНТЕГРИРАНО ГРАДСКО РАЗВИТИЕ”	8
1.4.	ОПЕРАЦИЯ 1.4. „ПОДОБРЯВАНЕ НА ФИЗИЧЕСКАТА СРЕДА И ПРЕВЕНЦИЯ НА РИСКА”	10
2.	ЦЕЛ НА НАСТОЯЩАТА СХЕМА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ	11
2.1	ПРОЦЕДУРА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СХЕМАТА ЗА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ	11
3.	ФИНАНСОВИ СРЕДСТВА	11
4.	ПРАВИЛА ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ ПО НАСТОЯЩАТА СХЕМА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ПОМОЩ	13
4.1.	ПРАВИЛА ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПРОЕКТИ, ГЕНЕРИРАЩИ ПРИХОДИ	13
4.2.	ПРАВИЛА ЗА ДОПУСТИМОСТ ПО НАСТОЯЩАТА СХЕМА	13
4.2.1	ДОПУСТИМОСТ НА КАНДИДАТИТЕ	13
4.2.1.1	ИЗИСКВАНИЯ ЗА ДОПУСТИМОСТ НА КАНДИДАТА	13
4.2.1.2	ПАРТНЬОРСТВО И ДОПУСТИМОСТ НА ПАРТНЬОРИТЕ	14
4.2.1.3	ИЗПЪЛНИТЕЛИ ОТ СТРАНА НА БЕНЕФИЦИЕНТА	14
4.2.2	ДОПУСТИМИ ДЕЙНОСТИ, ЗА КОИТО МОЖЕ ДА СЕ КАНДИДАТСТВА	14
4.2.2.1	ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ:	14
4.2.2.2	ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ	14
4.2.2.3	ДОПУСТИМИ ДЕЙНОСТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ ПО НАСТОЯЩАТА ПОКАНА СА:	15
4.2.2.4	НЕДОПУСТИМИ ДЕЙНОСТИ/ПРОЕКТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ ПО НАСТОЯЩАТА СХЕМА СА:	16
4.2.2.5	БРОЙ ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА КАНДИДАТА ЗА ПОЛУЧАВАНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ	17
4.2.2.6	СТЕПЕН НА ГОТОВНОСТ НА ПРОЕКТА	17
4.2.3	ДОПУСТИМИ РАЗХОДИ: РАЗХОДИ, КОИТО СЕ ПРИЗНАВАТ ПРИ ОТПУСКАНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ	18
4.2.3.1	НЕДОПУСТИМИ РАЗХОДИ	21
5.	НАЧИН НА КАНДИДАТСТВАНЕ И ПРОЦЕДУРА НА ОЦЕНКА НА ПРОЕКТНИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ	22
5.1.	ФОРМУЛЯР ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ	22
5.2.	КАК И КЪДЕ СЕ ИЗПРАЩАТ ПРОЕКТНИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ	23
5.3.	КРАЕН СРОК ЗА ПОЛУЧАВАНЕ НА ПРОЕКТНИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ	23
5.4.	ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ	24
5.5.	ОЦЕНКА И ПОДБОР НА ПРОЕКТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ	24
5.5.1.	ЕТАП 1: ОЦЕНКА НА АДМИНИСТРАТИВНОТО СЪОТВЕТСТВИЕ	24
5.5.2.	ЕТАП 2: ОЦЕНКА НА ДОПУСТИМОСТТА	25
5.5.3.	ЕТАП 3: ТЕХНИЧЕСКА И ФИНАНСОВА ОЦЕНКА	25
5.5.4.	СПИСЪК НА ДОКУМЕНТИТЕ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ	33
5.6.	ПРОЦЕДУРИ ПО СКЛЮЧВАНЕ НА ДОГОВОРИ ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ	35
5.6.1.	УВЕДОМЯВАНЕ ОТНОСНО РЕШЕНИЕТО НА ДОГОВАРЯЩИЯ ОРГАН	35
5.6.2.	СКЛЮЧВАНЕ НА ДОГОВОР ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ	36
5.7.	ОБЩИ ПРАВИЛА ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОЕКТИ ПО ДОГОВОРИ ЗА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ	36
5.7.1.	СПЕЦИАЛНИ УСЛОВИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОЕКТА	36
5.7.2.	ОКОНЧАТЕЛЕН РАЗМЕР НА БЕЗВЪЗМЕЗДНАТА ФИНАНСОВА ПОМОЩ	37
5.7.3.	НЕВЪЗМОЖНОСТ ДА СЕ ИЗПЪЛНЯТ ЦЕЛИТЕ НА ПРОЕКТА	37
5.7.4.	ПРОМЕНИ В ДОГОВОРА И БЮДЖЕТА	37
5.7.5.	ПЛАЩАНИЯ	37
5.7.6.	НАБЛЮДЕНИЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОЕКТА И ПОСТИГАНЕ НА ЗАЛОЖЕНИТЕ РЕЗУЛТАТИ	37
5.7.7.	ОТЧИТАНЕ НА ПРОЕКТА	38
5.7.8.	ПУБЛИЧНОСТ	38
6.	СПИСЪК НА ПРИЛОЖЕНИЯТА	39

Обяснителни бележки

Допълнително споразумение	Документ, с който се изменят или допълват условията на сключения вече договор
Безвъзмездна финансова помощ	Без да противоречи на чл. 108 от Регламент (ЕО, Евратом) No 1605/2002г., това са средства, предоставени от ОП "Регионално развитие", включително съответното национално съфинансиране, с цел изпълнението на одобрен проект, насочен към постигане на определени резултати.
Бенефициент на безвъзмездна финансова помощ	Лицата, посочени в чл.2, ал. 4 от Регламент (ЕО) No 1083/2006г. - публичен или частен стопански субект, организация или предприятие, който отговаря за започването или за започването и изпълнението на операциите. В рамките на схемите за помощ по член 87 от Договора за създаване на ЕО бенефициентите са публични или частни предприятия, които изпълняват отделен проект и получават публична помощ.
Възстановим данък добавена стойност	Сумата на платения данък върху добавената стойност, която регистрираното по реда на Закона за данък върху добавената стойност лице има право да приспадне от задълженията си по Закона за данък върху добавената стойност, включително когато, като е имало това право, не го е упражнило по реда на закона.
Договарящ орган	Орган, който провежда процедури за набиране и оценка на проектни предложения и сключва договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.
Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ	Договор, сключен между Ръководителя на Договарящия орган и бенефициент, за предоставяне и разходване на безвъзмездна финансова помощ с цел изпълнение на одобрен проект.
Допустими разходи	Разходите, които могат да бъдат приети като разрешени по един проект по смисъла на ПМС № 62 от 21.03.2007 г. и ПМС № 245 от 09.10.2007 г..
Кандидат	Водеща организация, която разработва проектно предложение с цел бъдещо изпълнение на одобрения проект.
Критерии за допустимост на кандидатите	Критерии относно кандидатите, които могат да бъдат бенефициенти по конкретната безвъзмездна финансова помощ.
Критерии за допустимост на проектните дейности	Изисквания, които се отнасят до видовете дейности, предвидени за изпълнение в рамките на проектните предложения, които отговарят на приоритетите и целите на конкретната безвъзмездна финансова помощ, както и на правилата и законодателството в областта на държавните помощи.
Критерии за оценка на проектните предложения	Критерии, изготвени и одобрени от Управляващия орган, съобразени с критериите за подбор на проекти на ниво операции, одобрени от Комитета за наблюдение по съответната оперативна програма, създаден с

	Постановление № 182 на Министерския съвет от 2006 г. за създаване на Комитети за наблюдение на Националната стратегическа референтна рамка и Оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския съюз, в съответствие с които се извършват оценката и изборът на проекти, които да бъдат съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския съюз.
Недопустими разходи	Разходи, които не могат да бъдат приети като разрешени по проект и не могат да бъдат включени в искане за плащане по смисъла на ПМС № 62 от 21.03.2007 г. и ПМС № 245 от 09.10.2007 г.
Нередност	Всяко нарушение на разпоредба на общностното и/или националното законодателства, произтичащо от действие или бездействие на стопански субект, което има или би имало като последица нанасянето на вреда на общия бюджет на Европейския съюз и/или националния бюджет, като отчете неоправдан разход.
Одитиращ орган	Структурата, която е функционално независима от Управляващия орган и Сертифициращия орган и е отговорна за проверката на ефективното функциониране на системите за управление и контрол.
Оперативна програма	Документ, представен от държава-членка и одобрен от Комисията, който определя стратегия за развитие съгласно набор от приоритети, които следва да се осъществят с помощта на Структурните фондове и Кохезионния фонд.
Операция	Проект или група от проекти, избрани от Управляващия орган на съответната Оперативна програма или от друго звено под негова отговорност, съгласно критерии, определени от Комитета за наблюдение, и изпълняван/и от един или повече бенефициенти, с оглед постигане целите на Приоритетното направление, в рамките на което се изпълнява/т.
Оценителна комисия	Комисия, сформирана от най-малко трима членове, които притежават необходимата квалификация и професионална компетентност за предоставяне на обосновано становище по проектните предложения.
Оценка на административното съответствие	Етап от оценката на проектното предложение, при който се извършва проверка относно формалното представяне на проектното предложение.
Оценка на допустимостта	Етап от оценката на проектното предложение, при който оценяването се извършва чрез прилагане на критериите за допустимост на кандидатите и на проектните дейности.
Покана за набиране на проектни предложения	Обществена покана от страна на Управляващия орган, адресирана към ясно дефинирани категории кандидати (потенциални бенефициенти), с цел те да разработят проектни предложения в рамките на специфична операция.
Приоритетна ос	Една от целите на стратегията в оперативна програма, която включва група операции, които са свързани и имат

	специфични измерими цели.
Проект	Съвкупност от взаимосвързани и взаимодопълващи се дейности с предварително определена цел/и, необходими ресурси и времева рамка за изпълнение, водещи до постигането на конкретни количествено-измерими резултати.
Проекти, генериращи приходи	Всяка дейност, която включва инвестиция в инфраструктура, чието използване подлежи на такси, заплащани директно от ползвателите или всяка дейност, която включва продажбата или отдаването под наем на земя или сгради или всяко друго предоставяне на услуги срещу заплащане (чл. 55 от Регламент 1083/11.07.2006 г.).
Проектно предложение	Предложение за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за изпълнението на определен проект, включващо формуляр за кандидатстване и други придружителни документи.
Публични органи	Бюджетни предприятия съгласно параграф 1, т.1 от Допълнителните разпоредби на Закона за счетоводството.
Сертифициращ орган	Структурата, отговорна за сертифициране на разходите по всяка оперативна програма и за подготвяне и изпращане на ЕК на сертифицирана декларация за разходите и искане за плащане по всяка оперативна програма.
Схема за безвъзмездна финансова помощ	Това е общоприетото название на безвъзмездна финансова помощ по оперативна програма. В настоящите насоки безвъзмездна финансова помощ и схема за безвъзмездна финансова помощ се използват като синоними.
Техническа и финансова оценка	Оценка по същество на проектите предложения, която се извършва в съответствие с критериите за оценка, одобрени от Комитета за наблюдение на Оперативната програма.
Управляващ орган	Структурата, определена да осъществява функцията по управление на оперативната програма и отговорна за нейното ефективно, ефикасно и законосъобразно изпълнение.

Списък на съкращенията

ДЕО	Договор за създаване на Европейската общност
ЕК	Европейска комисия
ЕО	Европейска общност
ЕС	Европейски съюз
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗОП	Закон за обществените поръчки
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗУТ	Закон за устройство на територията
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
НВМОП	Наредба за възлагане на малки обществени поръчки
НСРР	Национална стратегическа референтна рамка
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ОЛАФ	Европейска служба за борба с измамите.
ОПРР	Оперативна програма "Регионално развитие"
ПМС	Постановление на Министерски съвет
СМР	Строително-монтажни работи
ЮЛНЦ	Юридическо лице с нестопанска цел

1. ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ”,

1.1. Въведение

Оперативната програма „Регионално развитие” 2007-2013 (ОПРР) представлява единна оперативна програма за всичките шест района за планиране в България, които са избираеми за финансиране по цел „Сближаване” на политиката за сближаване на ЕС. ОПРР е разработена в съответствие с целите на Европейския съюз, определени в Стратегическите насоки за сближаване на Общността за периода 2007-2013 година. Също така, ОПРР е в съответствие с Националната стратегическа референтна рамка на Република България и с Националната програма за реформи. В този по-широк контекст всички действия, предвидени в рамките на ОПРР, ще включват приоритетите на Общността, които подкрепят устойчивото развитие чрез укрепване на растежа, конкурентоспособността и заетостта, социалното включване, както и опазване качеството на околната среда.

Оперативна програма „Регионално развитие” за периода 2007-2013 г. трябва да изпълни следните средносрочни цели:

Обща цел на програмата

- ☞ Подобряване качеството на живот и работната среда с по-добър достъп до основните услуги и нови възможности за повишена регионална конкурентоспособност и устойчиво развитие.

Специфични цели на програмата

- ☞ Изграждане на устойчиви и динамични градски центрове, свързани с техните по-слабо урбанизирани периферни територии, като по този начин се увеличават възможности за просперитет и развитие.
- ☞ Осигуряване на по-добър достъп до пътни, ИКТ и енергийни мрежи за изостаналите райони.
- ☞ Повишаване на регионалния туристически потенциал за развитие и маркетинг на устойчиви, диверсифицирани, специфични за региона туристически продукти с висока добавена стойност.
- ☞ Мобилизиране на регионалните и местни технически и институционални възможности и ресурси за осъществяване на политики за регионално развитие

ОП „Регионално развитие” поставя стратегически акцент върху ограничен брой въпроси в отговор на потребността от изпълнение на целите на ЕС за постигане на растеж и трудова заетост в светлината на подновената Лисабонска стратегия, чрез използване на инструментите на политиката за сближаване и Стратегическите насоки на Общността за сближаване 2007–2013. Акцентът се поставя върху избрана комбинация от няколко стратегически области, попадащи главно в обхвата на първите основни насоки.

- ☞ *Стратегията на ОПРР е да се повиши конкурентоспособността и привлекателността на регионите и общините и да се намалят различията между и особено в рамките на шестте района за планиране на ниво NUTS II посредством подобряване на индустриалната, жилищната, социалната, екологичната и културна среда на градските райони и достъпността на селските райони по отношение на пътните, информационните и комуникационни, както и енергийните мрежи.*

Стратегията ще бъде изпълнена посредством пет приоритетни оси, както следва:

- Приоритетна ос 1: Устойчиво и интегрирано градско развитие
- Приоритетна ос 2: Регионална и местна достъпност
- Приоритетна ос 3: Устойчиво развитие на туризма
- Приоритетна ос 4: Местно развитие и сътрудничество
- Приоритетна ос 5: Техническа помощ

1.2. Институционална рамка за прилагане на настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ:

Управляващ орган на ОПРР е Главна дирекция „Програмиране на регионалното развитие“ в Министерство на регионалното развитие и благоустройството. Управляващият орган носи отговорност за управлението на ОПРР, съгласно Регламент № 1083/2006

Договарящ орган на ОПРР

По отношение на настоящата схема, Управляващият орган е и Договарящ орган, по смисъла на ПМС №121/2007 г. за определяне на реда за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския съюз, и по Програма ФАР на Европейския съюз, (обн. ДВ, бр.45/07 г.).

Комитет за наблюдение на ОПРР

Одобрява критериите за избор на операции по ОПРР, осъществява наблюдение, одобрява корективни мерки и др. функции, произтичащи от [Регламент \(ЕС\) № 1083 / 2006](#) и ПМС №182 / 21.07.2006 г.

Сертифициращ орган

Дирекция „Национален фонд“ в Министерство на финансите. Съгласно чл. 61 от Регламент (ЕС) №1083/ 2006, Сертифициращият орган е отговорен за сертифициране на разходите, извършени от бенефициентите.

Одитиращ орган

Дирекция „Одит на средствата от ЕС“ в Министерство на финансите. Съгласно чл. 62 от Регламент (ЕС) №1083/ 2006, Одитиращият орган е отговорен за извършване на одити, за проверка на ефективното функциониране на системата за управление и контрол на оперативната програма.

Централно координационно звено

Централното координационно звено е структурата, която координира и следи изпълнението на целите на НСРР в процеса на усвояване на средствата от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС в страната. Тази функция се осъществява от дирекция „Управление на средствата от ЕС“ в Министерство на финансите.

1.3. Приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“

Настоящите насоки за кандидатстване по схемата за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ *BG161PO001/1.4-02/2008* „Подкрепа за подобряване на градската среда“ са в рамките на приоритетна ос 1 на ОПРР „Устойчиво и интегрирано градско развитие“.

Приоритетна ос 1 попада в обхвата на сферата на действие на ЕФРР, посочена в чл.3.2 (б) от Регламент 1080/2006г.

Приоритетната ос цели да подпомогне развитието на устойчиви, свързани, достъпни градски центрове, които да бъдат привлекателни за жителите, посетителите, инвеститорите, приходящите работещи в тях, и тяхното превръщане в двигател за повишаване конкурентоспособността на регионите.

Приоритетна ос 1 на ОПРР е насочена към подкрепа на широк кръг интервенции с цел подобряване конкурентоспособността на градовете и градските територии и по-специално, осигуряване на условия за развитието на успешни и устойчиви градски райони, свързани помежду си и предоставящи възможности едни на други и на прилежащите им извънградски територии. В рамките на приоритетната ос е особено важно да се подобри привлекателността и конкурентоспособността на градовете с цел осигуряване на адекватно качество на живот и достъп до основни услуги, като се има предвид и опазването на техния екологичен потенциал. Публичните инвестиции ще бъдат насочени към обновяване и разширяване на ключовата за градските системи инфраструктура, която ще поддържа градските райони като центрове за сближаване и растеж, и към практическото изпълнение на Приоритетна ос 4 от НСРР „Балансирано териториално развитие“.

Развитието на големите градове ще допринесе за нарастването на възможностите им за насърчаване развитието на районите чрез интегриране на заобикалящите ги територии и по-слабо урбанизираните региони и ускоряване реализацията на техния икономически, социален, териториален и екологичен потенциал. В периферните територии, при липса на големи градове, ще е необходимо стимулирането на средните и по-малки градове чрез целева държавна политика, която да им помогне да компенсират отсъствието на големи градове чрез собственото си ускорено развитие. Процесите на концентрация на градовете трябва да се управляват така, че да се достигнат задоволителни резултати, свързани с устройство на територията, обща конкурентоспособност и сближаване на регионите.

Политиката за устойчиво градско развитие би станала по-ефективна, ако се обърне по-сериозно внимание на потенциала на градските райони и предизвикателствата, пред които те са изправени. Трябва да се следват четири взаимосвързани политики, целящи:

- укрепване на икономическия просперитет и пазара на труда и увеличаване на заетостта в градовете;
- насърчаване на равнопоставеност, социална интеграция и обновяване на градските райони;
- защита и подобряване на градската среда, в т.ч. управление на енергийните ресурси и транспорта с цел постигане на местна и глобална устойчивост; и
- стимулиране на добро градско управление и местно самоуправление чрез разработване и изпълнение на стратегически интегрирани планове за градско възстановяване и развитие.

Бъдещето на градовете зависи от борбата срещу нарастващата бедност, социалната изолация и загубата на определени градски функции. Ще се насърчи възстановяването и съживяването на недостатъчно развитите райони и изоставени обекти в градовете и прилежащите им територии. Чрез интегриране на градските функции в едно населено място, всички жители ще имат подходящ достъп до домовете си, до основни услуги и съоръжения, открити пространства, общо и професионално образование и качествено здравно обслужване. Тук се включва и опазване и разширяване на малки залесени територии от градските зелени пространства, които изпълняват едновременно екологични и важни социални функции.

Състоянието на мрежите на техническата и комуналната инфраструктури не отговаря адекватно на нуждите и затрудняват функционирането на градовете. Физическата среда и жилищният фонд са силно амортизирани. Необходимо е спешно да се предприемат координирани мерки по отношение на българските градове.

Предвид преобладаващия брой на ромското население в бедните градски райони и критичното състояние на техните жилища и достъп до комунални услуги, предлаганата приоритетна ос ще има специален фокус върху това етническо малцинство. Особено внимание ще се обърне на съживяването на градските райони и тези части от тях, населени предимно с роми, за да се стимулира социалната интеграция, да се намали престъпността и да се осигурят спокойни условия за живот на гражданите.

По тази приоритетна ос ще се подпомага прилагането на интегриран подход за развитие на градските райони, допринасяйки по този начин за ефективното изпълнение на Териториалния дневен ред на ЕС и Лайпцигската харта за устойчиви европейски градове. Това ще включва подобряване на икономическата, социалната, жилищната и природната среда и обслужващата инфраструктура в градовете, които са център за регионално развитие, с цел подобряване на тяхната привлекателност за инвеститорите. През първата половина на програмния период (2007-2009) интегрираният подход ще бъде постигнат на базата на наличните общински планове за развитие, общи устройствени планове и подробни устройствени планове, определящи точните разпоредби за интегрираното териториално развитие на общините и градските райони.

1.4. Операция 1.4. „Подобряване на физическата среда и превенция на риска”

Основна цел на операцията е да се повиши качеството на живот и съответните екологични условия, включително предотвратяване на рискове, както и да се подобри физическата среда на градските центрове и агломерации като част от по-широкообхватната стратегия за социално и екологично възстановяване.

Градовете и урбанизираните територии могат да бъдат успешни и устойчиви само ако гражданите желаят да живеят и работят в тях и имат възможност да общуват и да пътуват. Те могат да бъдат привлекателни за чуждестранния бизнес, инвеститори и туристи, ако цялостната градска среда е безопасна, устойчива и с високо екологично и естетическо качество.

Зелените площи в градовете имат силно влияние върху качеството на живот на неговите жители. Добре поддържаните зелени площи, паркове и залесени територии могат да се превърнат в най-предпочитаните за посещения места в градските зони. Те трябва да бъдат опазвани, а съществуващите изоставени застроени терени (на „кафяво”) да се превърнат в нови зелени площи или в други обществени пространства. Зелените площи са важни и за градското биоразнообразие като част от решаването на проблемите, свързани с опазването на околната среда.

Ще се финансират конкретни инвестиции, насочени към определени градски райони, към физическото им обновяване и благоустройство, за да се създаде привлекателна градска среда, която на свой ред да привлича бъдещи инвестиции и да доведе до допълнително развитие. Дейностите ще включват възстановяване на градската среда в жилищните райони, където съществува проблем със социалната изолация на големи групи от населението, подобряване на комуналната инфраструктура на селищата, кварталите и районите, населени с уязвими социални групи, което ще спомогне за разрешаването на съществуващите проблеми.

С цел преодоляване на недостига на зелени площи и места за отдих се предвижда премахване на настилките в границите им и засаждане на растителност, подобряване на съществуващите или създаване на нови зелени площи, използване на празни и пустеещи земи по природосъобразен начин, както и изграждане на пешеходни и велосипедни алеи, свързващи центровете с другите важни части на градските зони. Реконструкцията и обновяването на индустриални зони в градовете също ще осигури допълнителни зелени пространства и достъп до обществени услуги.

Операцията ще подкрепя конкретни интервенции с цел подобряване както на физическата градска среда (благоустройство на територии в близост до бизнес центрове, жилищни райони, исторически обекти и сгради и т.н.), така и на жизнената среда (открити пространства, градски паркове и градини). Възстановяването на уличната мрежа ще се подкрепя само в случаите на осъществени и приключили дейности по ремонт, реконструкция или подобряване на съответната подземна инфраструктура.

Ще бъдат подкрепяни и дребномащабни инвестиции, които насърчават предотвратяването на рискове и подпомагат градските центрове адекватно да се справят с потенциално разрушителни природни стихии, както и конкретни инвестиции за предотвратяване на рискове от влошаване качеството на градската среда или от екологично замърсяване вследствие на пожар.

Тази операция ще подпомага изготвянето и изпълнението на интегрирани планове за градско възстановяване и развитие, съобразени със социалното и функционално разнообразие, с оглед разрешаване на многобройните икономически, екологични и социални проблеми, засягащи градските райони (Регламент на Комисията № 1080/ 2006, чл. 8).

2. ЦЕЛ НА НАСТОЯЩАТА СХЕМА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ

Основната цел на настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ е да се подобри физическата и жизнената среда на градските центрове и агломерации като предпоставка за осигуряване на устойчива и екологична градска среда с по-високо качество на живот и нови възможности за икономическо и социално развитие.

Конкретни цели:

- Да се подобри физическия аспект на градската среда в агломерационните ареали;
- Да се създадат условия за интегриране на групите в неравностойно положение чрез подобряване на физическата и жизнената среда, включително и чрез подобряване на достъпа до административни и социални услуги;
- Да се повиши безопасността и сигурността на градската среда.

Предложените проекти трябва да:

- допринасят за устойчивото и интегрирано развитие на градските центрове;
- допринасят за подобряване на качеството на живот, на жизнената и на работната среда;
- допринасят за интегрирането на групите в неравностойно положение чрез подобряване на физическата и социалната среда;
- повишават привлекателността на региона за посетителите и външните инвеститори;
- допринасят за повишаване на безопасността и подобряване сигурността на населението в градовете и агломерационните им ареали.

Индикатори, посредством които се измерва постигането на целта на настоящата схема:

- Население, облагодетелствано от обновената градска среда;
- Подобрена паркова среда, озеленени площи, детски площадки;
- Реконструирани и рехабилитирани елементи на уличната мрежа;
- Осигурени паркоместа в близост до възловите транспортни точки на периферните градски зони;
- Хора с увреждания с улеснен достъп;
- Икономия на енергия от въвеждането на енергоспестяващо улично осветление.

2.1 Процедура за изпълнение на схемата за безвъзмездна финансова помощ

Процедурата за изпълнение на настоящата схема е в съответствие с ПМС №121/ 31.05.2007 г. за определяне на реда за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС:

1. с оглед на фазите за кандидатстване – **открита процедура** – съгл.чл.8 (1) т.1 (а)
2. с оглед начина на подбор на проектите – **процедура за конкурентен подбор на проекти** – съгл.чл.8 (1) т.2 (а)
3. с оглед на сроковете за кандидатстване – **процедура с определен срок за кандидатстване** – съгл.чл.8 (1) т.3 (а).

3. ФИНАНСОВИ СРЕДСТВА

Общият размер на средствата по настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ е както следва:

Бюджетна линия	Общ размер на безвъзмездната финансова помощ	Съфинансиране от ЕФРР (85%)	Национално съфинансиране (15%)
BG161PO001/1.4-02/2008	244 096 886 лева 124 804 756 евро	207 482 353 лева 106 084 043 евро	36 614 533 лева 18 720 713 евро

С оглед постигане целите на Лайпцигската харта за устойчиви европейски градове финансовия ресурс по настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ е разпределен в 2 компонента, както следва:

Индикативна алокация	Общ размер на безвъзмездната финансова помощ	Съфинансиране от ЕФРР (85%)	Национално съфинансиране (15%)
Компонент 1 –	55 000 000 лева	46 750 000 лева	8 250 000 лева
Общини на 7-те големи града¹	28 121 054 евро	23 902 896 евро	4 218 158 евро
Компонент 2 -	189 096 886 лева	160 732 353 лева	28 364 533 лева
79 общини в обхвата на градските агломерационни ареали²	96 683 702 евро	82 181 147 евро	14 502 555 евро

Договарящият орган си запазва правото да извърши релокации в предварително обявения индикативен бюджет между компонентите в резултат на качеството на постъпилите проектни предложения.

Договарящият орган си запазва правото да не разпредели всички налични средства по настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ при недостатъчен брой качествени предложения, отговарящи на предварително зададените критерии.

Размер на безвъзмездната финансова помощ по отделните проекти към настоящата схема:

За отделните проекти, които могат да бъдат финансирани по настоящата схема, важат следните размери на минималната и максималната стойност:

- минимална сума на безвъзмездната финансова помощ: **1 000 000 лв.**
- максимална сума на безвъзмездната финансова помощ : **10 000 000 лв.**

Оценителната комисия си запазва правото да препоръча намаляване размера на исканата безвъзмездна помощ по проектите, ако разходите са неоснователни и/или се считат за прекомерни.

¹ Общините на 7-те големи града, включват общините на градовете София, Варна, Бургас, Русе, Плевен, Пловдив и Стара Загора.

² 79 общини в обхвата на градските агломерационни ареали, включват останалите общини без общините на 7 те големи града изброени в т.4.2.2.2.

ВАЖНО!

По настоящата покана за представяне на проектни предложения **не се изисква съфинансиране от кандидата.**

4. ПРАВИЛА ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ ПО НАСТОЯЩАТА СХЕМА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ПОМОЩ

Тези насоки установяват правилата за представяне, подбор и изпълнение на проектите, финансирани по открита процедура за конкурентен подбор на проекти с определен срок на кандидатстване, в съответствие с разпоредбите на ПМС №121 /31.05.2007г. за определяне на реда за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС и по Програма ФАР на ЕС.

Кандидатстването по настоящата схема за безвъзмездна финансова помощ се осъществява въз основа на проектни предложения.

4.1. Правила по отношение на проекти, генериращи приходи

За „проекти генериращи приходи“ по смисъла на чл.55 от Регламент на Съвета (ЕО) No.1083/2006г. от 11 юли 2006г. относно определянето на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) No.1260/1999, **стойността на допустимите разходи не следва да надвишава разликата между текущата стойност на инвестиционните разходи и текущата стойност на нетните приходи от инвестицията за период от 30 години.**

Текущата стойност на инвестиционните разходи и текущата стойност на нетните приходи от инвестицията се определят като част от финансовия анализ/анализа „разходи-ползи“ за всеки конкретен проект „генериращ приходи“. За нуждите на изчисляването на генерирането или негенерирането на прихода, разходите за подготовка на инвестиционния проект се считат за част от инвестиционните разходи.

Когато не е възможно да се оценят предварително приходите, приходите, генерирани в рамките на 5 години от приключването на проекта, се приспадат от разходите за проекта, които са декларирани към Европейската комисия и следва да се възстановят от Бенефициента.

4.2. Правила за допустимост по настоящата схема

Критериите за допустимост са разпределени в три групи и се отнасят до:

- **Допустимост на кандидатите**, т.е. организациите, които биха могли да кандидатстват за отпускане на безвъзмездна финансова помощ (4.2.1);
- **Допустимост на дейностите**, за които може да бъде отпусната безвъзмездна финансова помощ (4.2.2);
- **Допустимост на разходите**, които се включват при определяне размера на безвъзмездната финансова помощ (4.2.3).

4.2.1 Допустимост на кандидатите

4.2.1.1 Изисквания за допустимост на кандидата

Допустими кандидати по настоящата схема са:

- **86-те общини, изброени в т.4.2.2.2.**

4.2.1.2. Партньорство и допустимост на партньорите

По настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ не се допуска участието на партньори.

4.2.1.3. Изпълнители от страна на Бенефициента

Бенефициентът има право да сключва договори с изпълнители за осъществяването на дейности по проекта. При избора на изпълнител Бенефициентът прилага Закона за обществените поръчки и нормативните актове по прилагането му в случаите, когато се явява възложител по смисъла на чл. 7 и чл. 14, ал. 4 и 5 от Закона за обществените поръчки (ЗОП) и чл. 1, ал. 4 от Наредбата за възлагане на малки обществени поръчки (НВМОП).

Договарящият орган ще осъществява текущ и последващ контрол за спазване от страна на Бенефициента на процедурите за определяне на изпълнител. При представяне на искане от страна на Бенефициента за междинно или окончателно плащане Договорящият орган ще извършва проверка на процедурите за определяне на изпълнител, с оглед признаване на разходите за съответната дейност, възложена на изпълнител.

4.2.2 Допустими дейности, за които може да се кандидатства

4.2.2.1 Продължителност:

Планираната продължителност на проекта **не може да надвишава 24 месеца.**

Кандидатът трябва да има предвид и да включи в продължителността на проекта процедури като подготовка и одобряване на техническата документация, издаване на необходимите разрешителни, тръжна процедура за строителство, услуга и доставка, необходимо време за строителство, отчетност, окончателно разплащане към изпълнителите и др.

4.2.2.2 Териториален обхват

Интервенциите по настоящата схема трябва да се осъществяват на територията на Република България, в рамките на **86 общини попадащи в обхвата на агломерационните ареали³ (Приложение К от настоящите Насоки за кандидатстване), изброени по-долу:**

1.	Аврен	30.	Казанлък	59.	Радомир
2.	Айтос	31.	Камено	60.	Разград
3.	Аксаково	32.	Карлово	61.	Раковски
4.	Асеновград	33.	Карнобат	62.	Родопи
5.	Балчик	34.	Каспичан	63.	Русе
6.	Белово	35.	Костинброд	64.	Садово
7.	Белослав	36.	Куклен	65.	Самоков
8.	Благоевград	37.	Кърджали	66.	Сандански
9.	Божурище	38.	Кюстендил	67.	Свищов
10.	Ботевград	39.	Ловеч	68.	Севлиево
11.	Бургас	40.	Лом	69.	Септември
12.	Бяла Слатина	41.	Лясковец	70.	Силистра
13.	Варна	42.	Марица	71.	Сливен
14.	Велико Търново	43.	Мездра	72.	Смолян
15.	Велинград	44.	Монтана	73.	Созопол
16.	Видин	45.	Нова Загора	74.	Сопот
17.	Враца	46.	Нови пазар	75.	Стамболийски

³ **Агломерационни ареали** са 36 зони, състоящи се от групи селища и общини с неделими функционални и пътни връзки, които са концентрирани около големи или средни градски центрове.

18.	Габрово	47.	Пазарджик	76.	Стара Загора
19.	Горна Оряховица	48.	Панагюрище	77.	Столична
20.	Гоце Делчев	49.	Перник	78.	Троян
21.	Девня	50.	Петрич	79.	Тунджа
22.	Димитровград	51.	Пещера	80.	Търговище
23.	Добрич – град	52.	Плевен	81.	Харманли
24.	Добричка	53.	Пловдив	82.	Хасково
25.	Долна Митрополия	54.	Поморие	83.	Червен Бряг
26.	Долни Дъбник	55.	Попово	84.	Чирпан
27.	Дулово	56.	Провадия	85.	Шумен
28.	Дупница	57.	Първомай	86.	Ямбол
29.	Елин Пелин	58.	Раднево		

ВАЖНО!

Дейности по проекти извън обхвата на горепосочените общини не са допустими за финансиране по настоящата схема.

4.2.2.3 Допустими дейности за финансиране по настоящата покана са:

1. Изграждане, рехабилитация, възстановяване на зони за обществен отдих, като паркове, зелени площи, детски площадки и др., включително поставяне на пейки, беседки, възстановяване на чешми, фонтани, статуи, паметници и други елементи от градското обзавеждане;
2. Изграждане, реконструкция, рехабилитация на пешеходни алеи и тротоари, изграждане на велосипедни пътеки и алеи, пешеходни зони, алеи и подлези за пешеходци и велосипедисти, включително свързани дейности, като поставяне на указателни знаци и др.;
3. Рехабилитация и реконструкция на улични мрежи, изграждане на обществени паркинги встрани от главни улици;
4. Въвеждане на енергоспестяващо улично осветление и осъществяване на мерки за повишаване на сигурността и предотвратяване на престъпността, като поставяне на осветление на паркови площи, охранителни системи за наблюдение на обществени места и др.
5. Създаване на достъпна архитектурна среда, включително подобряване на достъпа за хора с увреждания до административни общински сгради;

Проектните предложения трябва да са разработени въз основа на интегриран териториален подход, т.е. система взаимосвързани действия, които целят трайно подобрене на икономическото, материалното, социалното и екологичното състояние на дадена територия. Основата на този процес е „интеграцията“, което означава, че всички дейности в проектното предложение трябва да бъдат разглеждани в тяхната взаимовръзка с оглед на това между отделните елементи да има такава синергия, че цялостното въздействие на проектното предложение да превишава сбора от въздействието на отделните му съставни части, ако те бъдат осъществени поотделно.

ВАЖНО!

Всяко проектно предложение трябва да включва задължително поне два вида от гореизброените дейности от т.1 до т.4, взаимосвързани помежду си и допринасящи за трайното подобряване на целевата територия.

Дейности за изграждане/ реконструкция/ рехабилитация трябва задължително да бъдат извършвани върху общинска недвижима собственост.

Рехабилитация и реконструкция на улични мрежи ще се финансира само при напълно изградени и/или реконструирани мрежи на подземната техническа инфраструктура. Няма да се финансират проекти, предвиждащи изграждане на нови или реконструиране на съществуващи мрежи на подземната техническа инфраструктура в период до 5 години след приключване на дейностите по проекта. Няма да се финансират дейности, свързани с извършване на текущ ремонт/поддръжка на улична мрежа.

Предимство ще се дава на проектни предложения, допринасящи за създаване на достъпна архитектурна среда за хора с увреждания.

Предимство ще се дава на проектни предложения, допринасящи за подобряване на паркова среда, зелени площи, обществени места за отдих и детски площадки.

Предимство ще се дава на проектни предложения за изграждане на обществени паркинги в близост да възлови точки на масовия градски транспорт в периферните градски зони, което ще допринесе за подобряване на условията за движение, в съответствие с транспортно-комуникационния план на общината.

При разработването на проектното предложение кандидатите задължително трябва да предвидят в изпълнението на проекта дейности:

- **Одит на проекта** – одитът на проекта трябва да бъде извършен от регистриран експерт-счетоводител или от фирма за одит, като докладът за одит се прилага към окончателния финансов отчет на проекта;
- **Дейности за осигуряване на публичност и информиране** – съгласно чл. 6 от Общи условия към финансираните по Оперативна програма “Регионално развитие” 2007-2013г. договори за безвъзмездна финансова помощ и Насоките за осъществяване на мерките за информация и публичност, изготвени от Управляващия орган (Приложение 3 към Насоките за кандидатстване). С оглед осигуряване публичността и информирането на обществеността относно финансовия принос на ЕС за реализацията на проекта, е необходимо проектното предложение да предвижда пресконференция/конференция/ кръгла маса по повод стартирането на проекта, както и подобно събитие при приключване на проекта за оповестяване резултатите от реализацията му.

ВАЖНО!

1. Кандидатът трябва да предвиди строителен надзор от лицензирана фирма – консултант съгласно чл.168 ал.2 от ЗУТ за проектни предложения, включващи строежи от първа до четвърта категория.

2. Проектните предложения трябва да бъдат част от или да се вписват в стратегическата рамка на съответния Общински план за развитие (2007-2013 г.) и да са в съответствие с действащ устройствен план на целевата територия. Кандидатите трябва да представят заедно с предложенията извадка от съответния Общински план за развитие, заверена с печат на съответната общинска администрация и текст „*вярно с оригинала*”.

3. Всяко проектно предложение трябва да бъде придружено от Решение на съответния Общински съвет за кандидатстване с проекта по настоящата схема, с което трябва да се декларира, че предназначението на обекта/ите на интервенция няма да бъде променяно за период не по-малък от 5 години след приключване на дейностите по проекта.

4.2.2.4. Недопустими дейности/проекти за финансиране по настоящата схема са:

- Дейности на територията на общините извън обхвата на посочените в т.4.2.2.2.;
- Дейности/интервенции върху инфраструктура, различна от общинската недвижима собственост;
- Дейности, свързани с политически партии;
- Благотворителни дарения;
- Дейности, финансирани от бюджета на други програми на Общността.

4.2.2.5 Брой предложения на кандидата за получаване на безвъзмездна финансова помощ

ВАЖНО!

Всеки кандидат може да представи само едно проектно предложение по Схемата за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.

В случай че кандидат представи едновременно повече от едно проектно предложение по схемата, всички негови предложения ще бъдат изключени от процедурата по оценка.

ВАЖНО!

Проект, подпомаган по други европейски програми и други донори, както и по национални програми с публично финансиране, не може да бъде едновременно допустим и за финансова помощ по настоящата процедура за същите дейности. Следователно кандидат, подпомаган по други европейски програми и други донори, както и по национални програми с публично финансиране, може да кандидатства по настоящата процедура за безвъзмездна помощ единствено за други, нефинансирани по тези програми, дейности.

4.2.2.6. Степен на готовност на проекта

Задължение на Кандидата е да провери дали за предвидените в проектно предложение строително-ремонтни дейности не се изисква одобряване на инвестиционен проект съгласно ЗУТ.

а) В случай на дейности, за които съгласно ЗУТ не се изисква одобряване на инвестиционен проект, към формуляра за кандидатстване трябва да се представят:

- **Схема/скица на обекта/ите на интервенция;**
- **Обяснителна записка, описваща предвидените строително-ремонтни дейности;**
- **Количествено-стойностна сметка по видове работи;**
- **Декларация от главния архитект на общината, с която декларира, че за предвидените строително-ремонтни дейности не се изисква одобрение на инвестиционен проект съгласно ЗУТ.**

б) В случай, когато предвидените дейности изискват одобряване на инвестиционен проект съгласно ЗУТ, кандидатът задължително представя към формуляра за кандидатстване техническа документация, включваща:

- **Технически или работен инвестиционен проект** съгласно Закона за устройство на територията и Наредба №4 за обхвата и съдържанието на инвестиционните проекти, придружен от подробна количествено-стойностна сметка по видове СМР;
- **Оценка на съответствието на инвестиционния проект със съществените изисквания към строежите** изготвен като комплексен доклад от лицензирана фирма-консултант /независим строителен надзор/ за строежи 1-ва, 2-ра категория

или Решение на експертния съвет на одобряващата администрация, съгласно чл.142, ал.6 от ЗУТ, в случаите на строежи 3 -та, 4-та и 5-та категория;

- Разрешение за строеж по реда на чл.148-156 от ЗУТ;
- Решение по ОВОС (включително и нетехническо резюме на доклада за ОВОС за съответното инвестиционно предложение и информация относно проведените консултации с компетентните органи по околната среда, засегнатата общественост и, ако случаят е такъв, с други държави-членки) или Решение за преценяване на необходимостта от извършване на ОВОС, с което е преценено да не се извършва ОВОС или писмено становище от съответната РИОСВ, че инвестиционното предложение не е предмет на процедура по ОВОС по реда на ЗООС. За всяко инвестиционно предложение бенефициентът следва сам да провери при съответната компетентна институция - РИОСВ дали следва да се извърши преценка за необходимостта от ОВОС или ОВОС;
- Решение по чл.18 или съответно решение по чл.20 и решение по чл.28 от Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони, като всеки кандидат е длъжен да поиска от съответната компетентна институция - РИОСВ, извършване на преценка на вероятността за оказване на значително отрицателно въздействие на план/програма/проект или инвестиционно предложение върху защитените зони от мрежата НАТУРА 2000.

ВАЖНО!

Задължение на кандидата е да представи към Формуляра за кандидатстване **инвестиционния проект в целия му наличен обем** (чертежи, количествено-стойностна сметка и др.) и **свързаната с него налична документация** (съгласувания, одобрения и разрешения и др.).

4.2.3. Допустими разходи: разходи, които се признават при отпускане на безвъзмездна финансова помощ

При предоставяне на безвъзмездната финансова помощ ще бъдат взети под внимание само „допустимите разходи“. Бюджетът представлява както предварителна оценка на очакваните разходи, така и максимален размер на „допустимите разходи“. Единичните стойности на допустимите разходи трябва да се базират на нормативно определени размери или на реални пазарни цени.

Допустимите разходи не трябва да противоречат на:

- правилата, описани в *Регламент (ЕО) №1080/2006* на Европейския парламент и на Съвета относно Европейския фонд за регионално развитие и за отмяна на Регламент (ЕО) №1783/1999, *Регламент (ЕО) №1083/2006* на Съвета относно определянето на общи разпоредби за Европейския регионален фонд, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1260/1999,
- ПМС №62/ 21.03.2007 г. за приемане на национални правила за допустимост на разходите по оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския съюз, за финансовата рамка 2007-2013 г., и
- ПМС №245/ 09.10.2007 г. за приемане на детайлни правила за допустимост на разходите по Оперативна програма „Регионално развитие“, съфинансирана от Европейския фонд за регионално развитие, за финансовата рамка 2007-2013 г.

За да се считат за допустими, разходите трябва:

- 1) да са необходими за изпълнението на проекта, да са заложили в договора по смисъла на чл.3 от ПМС №121/ 31.05.2007 г. и да отговарят на принципите за добро

финансово управление – икономичност, ефикасност и ефективност на вложените средства;

- 2) да са действително извършени, като тяхното възникване да бъде отчетено въз основа на първични счетоводни документи или други документи с еквивалентна доказателствена стойност съгласно националното законодателство;
- 3) да са действително платени и отчетени през периода за допустимост на разходите по чл.3 от ПМС №245/ 09.10.2007 г.;
- 4) да са отразени в счетоводната и данъчна документация на бенефициента и да могат да бъдат проследени въз основа на ефективно функционираща одитна пътека;
- 5) да могат да се установят и проверят, и да бъдат подкрепени от оригинални разходооправдателни документи;
- 6) да не са финансирани по друг проект, програма или друга финансова схема, финансирана от публични средства на националния или европейския бюджети;
- 7) да са извършени за дейности по Оперативната програма в съответствие с разпоредбите на приложимото законодателство;
- 8) разходите, свързани с изпълнението на договори за доставка на стоки, предоставяне на услуги и строителство са допустими, ако договорите са сключени при спазване изискванията на националното законодателство за възлагане на обществени поръчки и разпоредбите на ПМС № 55/ 12.03.2007 г.

Период на допустимост на разходите

Общият период на допустимост на разходите по Оперативната програма се определя съгласно чл.3, ал.1 от ПМС №62/ 21.03.2007 г. и чл.3 от ПМС №245/09.10.2007 г., а именно от 01.01.2007 г. до 31.12.2015 г.

Преки допустими разходи

Преките допустими разходи съгласно ПМС № 245/ 09.10.2007 г. са свързани с изпълнението на дейностите по сключени договори, обобщени в следните основни групи:

- разходи, свързани със заснемания, идейни, технически и работни инвестиционни проекти и с оценка на съответствието на проектите, съгл. чл. 142, ал.4 от Закона за устройство на територията **в размер до 5% от стойността на строително-монтажните работи;**
- разходи, свързани с подготовката на документация за участие в процедура за възлагане на обществени поръчки и за провеждане на процедурите за избор на изпълнители в съответствие с националното законодателство в тази област;
- разходи за услуги, които са пряко свързани с проекта, съфинансиран от Оперативната програма и са необходими за неговата подготовка и изпълнение, като наеми, дизайнерски, архитектурни, инженерни, информационно-технологични, консултантски, правни и нотариални, изследвания и експертни проучвания, геоложки проучвания, разходи за оценка на въздействието върху околната среда, разпространение на информацията, финансово-счетоводна проверка, одит, застраховки и други услуги;
- разходи, свързани с набавянето на необходими разрешителни документи, изискващи се от националното законодателство, включително и свързаните с тях такси, дължими на съответните компетентни органи;
- разходи за подготовка на строителната площадка (разрушаване на съществуващи строежи или на части от тях, разчистване на строителната площадка, вертикална планировка);
- разходи за строителни и монтажни работи за:

- строителство, преустройство, реконструкция, рехабилитация и изграждане на зони за обществен одих (паркове, зелени площи, детски площадки и др.), пешеходни алеи и тротоари, велосипедни алеи, подземи, улични мрежи, обществени паркинги, внедряване на енергоспестяващо улично осветление, създаване на архитектурна среда за хора с увреждания, съоръжения и системи за сигурност и безопасност, елементи на градско обзавеждане, поставяне на рекламни, информационни и монументално-декоративни елементи;
- разходи за авторски и строителен надзор в размер общо **до 5% от стойността на строително-монтажните работи**;
- разходи, свързани с въвеждането на обекта в експлоатация (присъединяване към външната електрическа, водопроводна, канализационна, топлофикационна, телекомуникационна система и газоразпределителна мрежа);
- разходи за одит – тези разходи могат да бъдат до **1% от общите допустими разходи по проекта, но не следва да надвишават сумата от 50 000 лева**;
- разходите за информираност, публичност и визуална идентификация на проекта – не трябва да надвишават **1% от преките допустими разходи по проекта**.

Непреки допустими разходи

- разходи за възнаграждения на лица, пряко ангажирани с дейности по управлението и/или изпълнението на проекта, включително дължимите осигурителни вноски;
- разходи за командировки (пътни, дневни и квартирни) на лица, пряко ангажирани с дейности по управлението и/или изпълнението на проекта в страната при положение, че са извършени и отчетени в съответствие с приложимата нормативна уредба в тази област;
- разходи за организация и управление, определени в чл.4, ал.8 от Постановление №62 на Министерски съвет от 2007 г. за приемане на национални правила за допустимост на разходите по оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския съюз, за финансовата рамка 2007-2013 г.

Разходите за организация и управление, класифицирани като непреки разходи по проекта, включват разходи за наем на помещения и съответните режийни. Те следва да се отнасят за помещения, в които се извършват само дейности по проекта. В случаите, в които не е възможно обособеното им отчитане спрямо общите подобни разходи на бенефициента, то тези разходи се определят като част от общата стойност на съответния вид разход, изчислена на базата на процентна ставка, определена въз основа на надлежно обоснована методология.

Разходите за организация и управление и разходите за човешки ресурси, включващи възнаграждения за лица, пряко ангажирани с управлението и/или изпълнението на проекта, в това число предвидените дължими осигурителни вноски, както и необходимите командировъчни разходи, класифицирани като непреки разходи, общо не трябва да надвишават 2% от стойността на преките допустими разходи по проекта.

Ръководителят по проекта трябва да отговарят на изискванията на ПМС №194/ 13.08.2007 г. за управление на изпълнението на инфраструктурни проекти, финансирани със средства от Европейския съюз.⁴

ВАЖНО!

Разходите за възнаграждения на физически лица трябва да бъдат доказани

⁴ <http://www.bgregio.eu/FCKeditor/UserFiles/File/postanovlenie%20194.rtf> или <http://www.eufunds.bg/docs/%CF%CC%D1%20%B9%20%20194.pdf>.

единствено чрез трудови и граждански договори и трябва да се отчитат само и единствено в Раздел 1. „Човешки ресурси” на Бюджета.

Специфични допустими разходи

Допустим разход е невъзстановим данък добавена стойност, съгласно Указание на Министерство на финансите № 91-00-502/27.08.2007 г. за третиране на ДДС като допустим разход при изпълнение на проекти по Оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС (**Приложение И** от Насоките за кандидатстване).

Бенефициентът определя ДДС като невъзстановим, когато:

1. бенефициентът не е регистриран по ЗДДС;
2. бенефициентът е регистрирано лице по чл.99 и чл.100, ал.2 по ЗДДС;
3. бенефициентът е регистрирано лице по ЗДДС на основание, различно от посоченото в т.2, и стоките и услугите, финансирани по настоящата схема са предназначени за:
  - извършване на освободени доставки по глава четвърта по ЗДДС, или
  - безвъзмездни доставки, или за дейности, различни от икономическата дейност на лицето.
4. бенефициентът е регистрирано лице по ЗДДС и правото на приспадане на данъчен кредит за получените стоки и услуги, финансирани по настоящата схема, не е на лице на основание чл.70, ал.1, т.4, 5 от ЗДДС.

4.2.3.1. Недопустими разходи

Недопустими разходи по схемата за безвъзмездна финансова помощ са недопустимите разходи съгласно правилата за Структурни фондове на ЕС (Регламент (ЕО) №1080/2006г. на Европейския парламент и на Съвета относно Европейския фонд за регионално развитие и за отмяна на Регламент (ЕО) №1783/1999г., Регламент (ЕО) №1083/2006г. на Съвета относно определянето на общи разпоредби за Европейския регионален фонд, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1260/1999г., Регламент на ЕК (ЕС) № 1685/2000 г. за приемане на подробни правила за изпълнението на Регламент (ЕС) № 1260/1999 г. на Съвета относно приемливостта на разходи за дейности, съвместно финансирани от Структурните фондове на ЕС) и Постановление на Министерски съвет № 62 от 21 март 2007 г., както и в Постановлението №245/ 09.10.2007 г. за приемане на детайлни правила за допустимост на разходите по Оперативна програма „Регионално развитие”, съфинансирана от Европейския фонд за регионално развитие, за финансовата рамка 2007-2013 г.

Недопустими разходи съгласно разпоредбите на ПМС №245/ 09.10.2007 г. са:

1. разходи, за които вече е получавана публична безвъзмездна помощ, дори и частично;
2. разходите, определени за недопустими съгласно чл.4, ал.13 и чл.9, ал.1 на ПМС № 62/ 21.03.2007г.;
3. разходи за закупуване на втора употреба съоръжения и оборудване, с изключение на случаите, когато целите на проекта не биха били постигнати без закупуването на подобно оборудване и при спазване едновременно на следните условия:
  - а) продавачът да не ги е закупил с публична безвъзмездна помощ, дори и частично, в периода от последните 7 години преди подаване на проектното предложение;
  - б) цената им да не надвишава пазарната стойност, установена от независим сертифициран оценител или надлежно оторизиран орган към деня на покупката и да е по-малка от разходите за придобиване на подобни нови активи;

- в) да имат технически характеристики, необходими за изпълнение на проекта, да са в съответствие с приложимите норми и стандарти, да са експлоатационно годни. Това съответствие следва да бъде валидно за целия период на изпълнение на проекта и за срок не по-малък от периода, определен в чл.57 от Регламент 1083/2006 г.на Съвета;
  - г) да има одобрение от Управляващия орган за закупуването им;
4. разходи по договори за услуги, доставки и строителство, свързани със следните договори с подизпълнители:
    - договори с подизпълнители, които увеличават разходите за изпълнение на дейността, без да създават добавена стойност;
    - договори с посредници и консултанти, в които плащането е определено като процент от общия разход за дейността, освен ако бенефициентът може да докаже, че плащането се отнася за действително извършената работа или услуга;
  5. разходи за лихви, разносните за финансови транзакции, комисионните и загубите от курсови разлики при обмяна на чужда валута, и други чисто финансови разходи;
  6. други данъци и такси, с изключение на случаите, предвидени в чл.7, т.3, буква "б" и т.12 на ПМС № 245/09.10.2007 г.;
  7. разходи за покриване на възможни бъдещи загуби или дългове;

Специфични недопустими разходи по схемата за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ са:

- Разходи за закупуване на земя и недвижими имоти;
- Разходи за закупуване на машини, съоръжения, оборудване, обзавеждане;
- Непредвидени разходи.

Направеният от бенефициента **принос в натура** не представлява действителен разход и **не се счита за допустим**. Този принос няма да бъде зачитан за съфинансиране от страна на бенефициента по настоящата схема.

ВАЖНО!

Размерът на безвъзмездната финансова помощ е дължим до размера на сертифицираните допустими разходи. Извършените от бенефициента недопустими разходи не подлежат на възстановяване.

5. НАЧИН НА КАНДИДАТСТВАНЕ И ПРОЦЕДУРА НА ОЦЕНКА НА ПРОЕКТНИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ

5.1. Формуляр за кандидатстване

Кандидатите, които желаят да участват с проектни предложения в настоящата схема за безвъзмездна финансова помощ, трябва да направят това като използват Формуляра за кандидатстване, приложен към настоящите Насоки (**Приложение А**) и съответните приложения, публикувани на адрес <http://www.mrrb.government.bg> и www.bgregio.eu.

Формулярът за кандидатстване трябва да бъде попълнен внимателно и максимално ясно, така че да може да бъде оценен правилно. Кандидатите трябва да бъдат точни и да опишат подробно как смятат да постигнат целите на проекта, какви ще бъдат ползите от него и как проектът съответства на целите на настоящата схема.

Кандидатите трябва да попълнят Формуляра за кандидатстване в зададения WORD-формат на **български език**.

Няма да се приемат Формуляри, попълнени на ръка.

Формулярът за кандидатстване със съответните приложения и техническата документация трябва да бъдат подадени в 1 оригинал и 2 копия. Копията на техническата документация трябва да бъдат заверени с подпис, печат на кандидата и гриф „Вярно с оригинала”.

Формулярът за кандидатстване (Приложение А), бюджетът на проекта – Таблица 1: Общи допустими разходи, Таблица 2: Източници на финансиране и Таблица 3: Собствен принос, ако има такъв (Приложение Б), Количествено-стойностната сметка (Приложение Б1), трябва да бъдат представени и на електронен носител (компакт-диск). Представените електронни файлове трябва да съдържат идентично предложение на това, което е представено на хартиен носител. Всеки документ от проектното предложение (Приложения А, Б, Б1) трябва да бъде представен като отделен и неделим файл (напр. Формулярът за кандидатстване трябва да бъде представен отделно и не трябва да бъде разделян на няколко файла).

За улеснение на обработката на проектните предложения моля представете оригинала и двете копия на предложението, отпечатани на хартия във формат А4, подвързани поотделно и ясно обозначени като „оригинал” и „копие”.

5.2. Как и къде се изпращат проектните предложения

Попълнените формуляри за кандидатстване със съответните приложения трябва да бъдат подадени в запечатан плик с препоръчана поща, по куриер или да бъдат доставени на ръка на следния адрес:

гр. София пощ. код 1202, ул. “Св. Св. Кирил и Методий” № 17-19,
Министерство на регионалното развитие и благоустройството,
Главна дирекция „Програмиране на регионалното развитие”,
Отдел „Изпълнение на програмните приоритети”.

При получаване на попълнените формуляри за кандидатстване със съответните приложения към тях на бенефициента се издава разписка с подпис и дата.

На плика, съдържащ целия пакет за кандидатстване, трябва да бъде написано следното:

Бюджетна линия:	BG161PO001/1.4-02/2008
Приоритетна ос:	1. „Устойчиво и интегрирано градско развитие”
Операция:	1.4. „Подобряване на физическата среда и превенция на риска”
Име на Схемата:	„Подкрепа за подобряване на градската среда”
Пълното име на кандидата:	.....
Пълният адрес за кореспонденция на кандидата:	.....

5.3. Краен срок за получаване на проектните предложения

Крайният срок за получаване на проектните предложения е **05 януари 2009 г. в 16.00 ч. местно време.**

5.4. Допълнителна информация

Въпроси във връзка с попълването на формулярите за кандидатстване и изискванията по настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна помощ могат да се задават на:

Електронен адрес: opr@mrbb.government.bg,

Факс: 987 74 50 или

Адрес за кореспонденция: гр.София пощ. код 1202,

ул. "Св. Св. Кирил и Методий" № 17–19,

Министерство на регионалното развитие и благоустройството,

Главна дирекция „Програмиране на регионалното развитие”,

Отдел „Изпълнение на програмните приоритети”

Въпросите се задават **не по-късно от 21 дни преди крайния срок за получаване на проектни предложения**, като ясно се посочва номерът на бюджетната линия на схемата за безвъзмездна помощ.

Отговорите на зададените въпроси се публикуват в рубриката „Въпроси-отговори” на интернет-страницата на Оперативната програма, www.bgregion.eu, **не по-късно от 11 дни преди крайния срок за получаване на предложенията**.

Във връзка с принципите за еднакво третиране на кандидатите Договарящият орган не може да дава предварително мнение относно приемливостта на даден кандидат или проектно предложение.

5.5. Оценка и подбор на проектни предложения

Всички проектни предложения се оценяват в съответствие с критериите, описани в Насоките за кандидатстване.

Оценката се документира чрез попълването на оценителни таблици. Оценката на проектите предложения включва следните етапи:

Етап 1: Оценка на административното съответствие;

Етап 2: Оценка на допустимостта;

Етап 3: Техническа и финансова оценка.

Всички етапи на оценката се извършват от Оценителна комисия, назначена със заповед на ръководителя на Договарящия орган.

5.5.1. Етап 1: Оценка на административното съответствие

Оценката на административно съответствие включва проверка за спазване на следните изисквания:

- Проектното предложение се отнася за схемата, за която има обявена процедура за набиране на проектни предложения;
- Формулярът за кандидатстване отговаря на всички формални изисквания и на образеца, публикуван с настоящите Насоки за кандидатстване;
- Формулярът за кандидатстване е попълнен съгласно изискванията и всяка една от точките във формуляра съдържа цялата информация, необходима за оценка на проектното предложение.
- Всички документи, упоменати в контролния лист за оценка на административното съответствие, са представени съгласно изискванията.

При неясноти или непълноти по подадените документи Оценителната комисия може да изиска допълнителна информация и документи, удостоверяващи информацията, подадена в проектното предложение.

5.5.2.Етап 2: Оценка на допустимостта

При проверката на допустимостта оценяването се извършва чрез прилагане на критериите за допустимост на кандидатите и проектните дейности. Оценката на допустимостта ще се извършва само за предложенията, които са преминали успешно административната оценка, както следва:

- Кандидатите са допустими, когато:
  - Отговарят на изискванията съгласно т.4.2.1. от Насоките за кандидатстване, като това е обосновано в част 1.1. от Формуляра за кандидатстване и е доказано чрез приложените подкрепящи документи към момента на кандидатстване;
- Проектното предложение е допустимо, когато отговаря на изискванията съгласно т.4.2.2. от Насоките за кандидатстване и това е обосновано в част 3 от Формуляра за кандидатстване:
  - Съответствие с териториалния обхват за операцията/схемата;
  - Съответствие с периода на изпълнение на проекта;
  - Съответствие с допустимите дейности по схемата;
  - Проектното предложение включва комбинация от поне два вида дейности (различни от осигуряване на достъпна архитектурна среда за хора с увреждания), изброени в Насоките за кандидатстване, взаимосвързани помежду си и допринасящи за трайно подобряване на целевата територия;
  - Съответствие с минимален/максимален размер на безвъзмездната финансова помощ по проекта;
  - Съответствие с минималния размер на национално съфинансиране;
  - Съфинансирането от ОПРР /ЕФРР/ е в рамките на минималния/максималния допустим праг;
  - Проектът предвижда мерки, свързани с публичността и разпространението на информация, съгласно Насоките за кандидатстване;
  - Проектът не е в противоречие с хоризонталните политики на Европейския съюз (равенство между половете, социално включване, устойчивото развитие и опазването на околната среда).

Проектното предложение преминава към следващия етап на оценка (техническа и финансова оценка), само ако е получило положителен отговор („да“) на всички посочени критерии за съответната оценка.

5.5.3.Етап 3: Техническа и финансова оценка

„Техническа и финансова оценка“ е оценка по същество на проектните предложения, която се извършва в съответствие с предварително оповестените критерии за оценка.

Критериите за оценка са обособени на раздели и подраздели. Скалата за оценка е петстепенна. Всеки подраздел получава 0, 1, 2, 3, 4 или 5 точки по следната скала: 0 – липса на съответствие, 1 – много слабо съответствие, 2 - слабо съответствие, 3 – задоволително съответствие, 4 - много добро съответствие и 5 – пълно съответствие. В таблицата по-долу са дадени пояснения за ситуацияите, в които дадено проектно предложение получава оценка съответно 1, 3 или 5. **Оценките 2 и 4 съответстват на ситуации, в които проектното предложение заслужава оценка по-висока съответно от 1 и 3, но не е достатъчно**

добре обосновано и не отговаря на изискванията, за да получи съответно оценка 3 и 5.

В резултат от техническата и финансова оценка на проектното предложение Управляващият орган си запазва правото да отстрани заложените от кандидата дейности по препоръка на оценителната комисия в случаите, когато те са свързани с недопустими разходи. Управляващият орган си запазва правото да намали проектобюджета по препоръка на оценителната комисия, в случаите, в които разходи са недопустими или не отговарят на пазарната им стойност, като се съблюдава изискването за процентно съотношение между отделните разходи.

ТАБЛИЦА ЗА ОЦЕНКА НА ТЕХНИЧЕСКОТО И ФИНАНСОВО КАЧЕСТВО

Критерии	Максимална оценка	Точка от Формуляра за кандидатстване
1. Съответствие на проектното предложение	максимум 10	
1.1. Ясно ли е формулирана целта на проекта и тя съответства ли на целите на операция 1.4 „Подобряване на физическата среда и превенция на риска” и на настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.	5	т.3.2, т.3.3.1
- <i>Целта на проектното предложение е ясно и точно формулирана и напълно съответства на целта на операция 1.4 ”Подобряване на физическата среда и превенция на риска” и на настоящата схема за безвъзмездна финансова помощ;</i>	Оценка 5	
- <i>Целта на проектното предложение е сравнително ясно формулирана и съответства, но непълно на целта на операция 1.4 ”Подобряване на физическата среда и превенция на риска” и на настоящата схема за безвъзмездна финансова помощ;</i>	Оценка 3	
- <i>Целта на проектното предложение е неясно формулирана и е налице липса на съответствие с целта на операция 1.4 ”Подобряване на физическата среда и превенция на риска” и на настоящата схема за безвъзмездна финансова помощ;</i>	Оценка 1	
1.2. Ясно ли е определено и обосновано съответствието с планов документ за целевата територия (общински план за развитие, действащ устройствен план, транспортно-комуникационна схема (ако е приложимо) и др.)	5	т.3.3.2
- <i>Съответствието с планов документ е ясно определено и обосновано; посочено е и е разяснено точното съответствие с целите, приоритетите, мерките на дадения документ;</i>	Оценка 5	
- <i>Съответствието с планов документ само е посочено, но не са дадени по-подробни разяснения;</i>	Оценка 3	
- <i>Посочено съответствие с планови документи е очевидно неадекватно и неточно;</i>	Оценка 1	
2. Обосновка на проекта и методология	максимум 45	
2.1. Доколко проектното предложение адресира конкретни нужди, ограничения и проблеми на целевата територия и целевите групи и как са обосновани те?	5	т.3.3.2
- <i>Проектното предложение демонстрира ясно и задълбочено познаване на нуждите и проблемите на целевата територия (община, населено място, квартал) и целевите групи;</i>	Оценка 5	
- <i>Нуждите и проблемите са много добре обосновани, използвани са достатъчно данни от регионални и местни източници или</i>		

<p>документи, както и официални статистически данни и информация, проучвания от кандидата;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Проектното предложение адресира напълно проблеми и нужди, свързани със състоянието на физическата и жизнената среда в по-бедни, слабо благоустроени квартали/територии; 		
<ul style="list-style-type: none"> - Проектното предложение демонстрира сравнително добро познаване на нуждите и проблемите на целевата територия (община, населено място, квартал) и целевите групи; - Нуждите и проблемите са сравнително добре обосновани, използвани са данни от регионални и местни източници или документи, но те не са достатъчно убедителни; - Проектното предложение адресира, но в недостатъчна степен, проблеми и нужди, свързани със състоянието на физическата и жизнената среда в по-бедни, слабо благоустроени квартали/територии; 	Оценка 3	
<ul style="list-style-type: none"> - Нуждите и проблемите на целевата територия (община, населено място, квартал) и целевите групи не са ясно формулирани и/или липсва обосновка. 	Оценка 1	
<p>2.2. Ясно ли са дефинирани целевите групи и крайните бенефициенти?</p>	5	т.3.3.3, 3.3.4
<ul style="list-style-type: none"> - Целевите групи са ясно представени и количествено определени; има достатъчно доказателства за търсене на продуктите и дейностите на проекта от целевите групи (в т.ч. статистически (ако са приложими), количествени данни, резултати от срещи със заинтересованите, резултати от проучвания, анализи и др.); - Имайки предвид предвидените дейности и бюджета на проекта, както и естеството на кандидата, броят на хората (в абсолютни стойности), повлияни позитивно от този проект може да се оцени като много значителен; 	Оценка 5	
<ul style="list-style-type: none"> - Целевите групи са добре представени, но не са определени количествено; има известни доказателства за търсенето на продуктите и дейностите на проекта, но те са недостатъчно ясни и убедителни или са налице само намерения за проучване на търсенето в близко бъдеще; - Имайки предвид предвидените дейности и бюджета на проекта, както и естеството на кандидата, броят на хората (в абсолютни стойности), повлияни позитивно от този проект може да се оцени като умерен; 	Оценка 3	
<ul style="list-style-type: none"> - Целевата група е неясно формулирана и липсват или са неясни доказателствата за търсенето на продуктите и дейностите на проекта. - Имайки пред вид предвидените дейности и бюджета на проекта, както и естеството на кандидата, броят на хората (в абсолютни стойности), повлияни позитивно от този проект може да се оцени като незначителен; 	Оценка 1	
<p>2.3. Проектното предложение адресира нуждите и проблемите на етническите малцинства, в това число и ромите</p>	5	т.3.3.3, т.3.6 и т.5.1
<ul style="list-style-type: none"> - Проектното предложение адресира действителни и доказани нужди и проблеми на етническите малцинства, в това число и ромите и спомага за преодоляване на социалната им изолация; - Има ясни доказателства за наличието на търсене на резултатите от проекта (етническите малцинства, в това число и ромите искат да използват и поддържат резултатите от проекта); 	Оценка 5	

- <i>Нуждите и проблемите на етническите малцинства, вкл. ромите, са основен фокус на проекта;</i>		
- <i>Проектното предложение адресира нуждите и проблемите на етническите малцинства, в това число и ромите, има известни доказателства, че това са действителни нужди и че има търсене на резултатите от проекта (проучвания, обществени обсъждания, подписки и др.), но те не са достатъчно ясни и убедителни;</i>	Оценка 3	
- <i>Проектното предложение адресира нуждите и проблемите на етническите малцинства, в това число и ромите, но няма или има само много неясни и съмнителни доказателства, че това са действителни нужди и че има търсене на резултатите;</i>	Оценка 1	
2.4. Ясно ли са дефинирани и обосновани ли са дейностите по проекта?	5	т.3.6
- <i>Дейностите са описани ясно и достатъчно подробно и конкретно, те са подходящи, необходими и достатъчни за постигане на очакваните продукти и резултати на проекта.</i>	Оценка 5	
- <i>Дейностите са описани сравнително подробно и конкретно; не става напълно ясно дали те са необходими и достатъчни за осигуряване на продуктите и резултатите на проекта; вероятно не е избрано най-подходящото решение;</i>	Оценка 3	
- <i>Дейностите не са ясно посочени, липсват съществени дейности, необходими за осигуряване на продуктите на проекта или са включени дейности, които не са необходими за осигуряване на продуктите и резултатите на проекта;</i>	Оценка 1	
2.5. Гарантират ли дейностите териториално-интегрирания характер на проекта и адресират ли основните приоритети на схемата?	5 x 2	т.3.6
<i>Предложените дейности:</i> <ul style="list-style-type: none"> - <i>обхващат комбинация от повече от два вида дейности (различни от осигуряване на достъпна архитектурна среда за хора с увреждания), които са взаимосвързани, допълващи се, логично групирани и допринасят за трайното подобряване на целевата територия;</i> - <i>допринасят за подобряване на парковата среда, озеленените площи, обществените места за отдих и детските площи; или</i> - <i>предвиждат създаване на достъпна архитектурна среда за хора с увреждания; или</i> - <i>предвиждат облекчаване на трафика в централните градски части, в случаи на установени прекомерна натовареност на трафика и задръствания, чрез изграждане на обществени паркинги в близост да възлови точки на масовия градски транспорт в периферните градски зони (използвани са данни от проучвания, анализи и др.)</i> 	Оценка 5 x 2	
<i>Предложените дейности:</i> <ul style="list-style-type: none"> - <i>обхващат комбинация от повече от два вида дейности (различни от осигуряване на достъпна архитектурна среда за хора с увреждания), които не са достатъчно взаимосвързани, допълващи се, логично групирани и не е ясно как допринасят за трайното подобряване на целевата територия;</i> - <i>не предвиждат създаване на достъпна архитектурна среда за хора с увреждания; или</i> - <i>предвиждат изграждане на обществени паркинги в близост да възлови точки на масовия градски транспорт в периферните градски зони, но не доказват облекчаване на трафика в</i> 	Оценка 3 x 2	

<i>централните градски части, в случаи на установени прекомерна натовареност на трафика и задръствания. (не са използвани данни от проучвания, анализи и др.)</i>		
- <i>Проектното предложение включва дейности, които не са взаимосвързани, допълващи се и не са логично групирани;</i>	Оценка 1 x 2	
2.6. Съдържа ли проектното предложение ясна методология за изпълнение на проекта? Ясен и изпълним ли е планът за действие?	5	т.3.7.1, т.3.8, т.4, т.8
- <i>Предложените методи са подходящо избрани, добре структурирани и описани с оглед предложените дейности, резултатите от проекта и екипа за реализация на проекта;</i> - <i>Времевият обхват на отделните дейности в плана за действие е реалистичен; разпределението на дейности във времето е балансирано и позволява безпроблемно управление и изпълнение;</i> - <i>Представена е точна и изчерпателна информация за планираните процедури за избор на изпълнители от страна на бенефициента (по ЗОП.)</i>	Оценка 5	
- <i>Предложените методи не са достатъчно добре подбрани и/или описани с оглед предложените дейности, резултатите от проекта и екипа за реализация на проекта;</i> - <i>Методологията не е детайлизирана, но е възможно приспособяването ѝ;</i> - <i>Времевият обхват на отделните дейности в плана за действие е реалистичен, но твърде оптимистичен; разпределението на дейности във времето не е достатъчно добре балансирано и съществува риск от лошо или забавено изпълнение;</i> - <i>Представена е информация за планираните процедури за избор на изпълнители от страна на бенефициента (по ЗОП), но има съществени пропуски.</i>	Оценка 3	
- <i>Предложените методи не са подходящо избрани или са липсващи;</i> - <i>Времевият обхват на отделните дейности в плана за действие е нереалистичен и не би довел до тяхното осъществяване в рамките на планираната продължителност на проекта;</i> - <i>Представената информация за планираните процедури за избор на изпълнители от страна на бенефициента (по ЗОП.) е неясна или липсваща.</i>	Оценка 1	
2.7. Ясно ли са дефинирани резултатите и продуктите от проекта. Съдържа ли проектното предложение реалистични и обективно измерими индикатори ?	5	т.3.9, т.3.10, т.3.11,
- <i>Резултатите и продуктите са ясно дефинирани; те се създават от предвидените дейности и са необходими и достатъчни за постигане на целите (ползите за целевите групи), измерими са и са представени в количествена форма;</i> - <i>Индикаторите и източниците на информация са ясни, конкретни и изчерпателни;</i> - <i>От представената информация става ясно, че проектът значително подобрява физическата и жизнената среда на целевата територия;</i>	Оценка 5	
- <i>Резултатите и продуктите са сравнително добре дефинирани, измерими са, но не са представени в количествена форма; не е достатъчно ясна връзката с предвидените</i>	Оценка 3	

<p>дейности,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Индикаторите са представени в количествена форма, но не са напълно реалистични; източниците на информация не са достатъчно ясни, надеждни, и изчерпателни; - От представената информация става ясно, че проектът подобрява физическата и жизнената среда на целевата територия, но в сравнително умерена степен в сравнение със стойността на проекта и/или представената обосновка е неубедителна; 		
<ul style="list-style-type: none"> - Резултатите и продуктите не са дефинирани или са неясно дефинирани или е липсваща връзката с предвидените дейности; - Индикаторите и източниците на информация не са определени или са определени неясно; - От представената информация става ясно, че проектът подобрява физическата и жизнената среда на целевата територия, но в минимална степен в сравнение със стойността на проекта и/или липсва обосновка; 	Оценка 1	
2.8. Доколко проектът допълва и надгражда други дейности, проекти върху целевата територия?	5	т.3.7.2, т.3.13
<ul style="list-style-type: none"> - Проектът допълва и/или надгражда поне 2 предходни проекта, свързани с подобряване на физическата и жизнената среда на целевата територия; 	Оценка 5	
<ul style="list-style-type: none"> - Проектът допълва и/или надгражда 1 предходен проект или е предпоставка за следващ проект, но връзката с тях е неясна. 	Оценка 3	
<ul style="list-style-type: none"> - Не е описана връзката на проекта с предходни или последващи проекти 	Оценка 1	
3. Устойчивост	максимум 10	
3.1. Предлага ли проектът възможности за мултиплициране на постигнатия ефект от проекта?	5	т.3.12.1, т.3.12.2, т.5.4
<ul style="list-style-type: none"> - Проектът предвижда иновативни подходи и техники, прилага модел, който си заслужава да бъде мултиплициран; проектът е предпоставка за следващ проект; - Кандидатът има достатъчен ресурс да мултиплицира този модел и познава групите, сред които да го разпространи; - Заложените информационни и мотивационни механизми със сигурност могат да осигурят мултиплициране на модела; - Проектът надгражда местните и/или национални програми по отношение на съществуващите услуги за целевата група. 	Оценка 5	
<ul style="list-style-type: none"> - Проектът създава модел, който е иновативен, но е необходимо да бъде доразвит; проектът е предпоставка за следващ проект, но връзката с него е неясна или несигурна; - Кандидатът разполага с ограничен ресурс, за да мултиплицира този модел; не са ясно описани групите, сред които да го разпространи; - Представени са механизми за осигуряване на мултиплициране на модела, но те не са достатъчно ясно описани или са неподходящи; 	Оценка 3	
<ul style="list-style-type: none"> - Проектът създава модел, който е полезен, но не е иновативен или липсва ясна перспектива за по-нататъшно му продължение; - Слаба оригиналност, липса на каквато и да била допълнителна полза; 	Оценка 1	

3.2. Осигурява ли проектът устойчивост на постигнатите резултати по проекта: финансова (как ще се финансират дейностите, след като приключи предоставеното финансиране) и институционална (ще се запазят ли структурите, които да продължат дейността и след края на проекта)?	5	т.3.12.3
<ul style="list-style-type: none"> - Устойчивостта на резултатите от проекта е ясно обоснована. - Представени са силни доказателства че: - ползите от проекта за целевите групи ще продължат да съществуват и след края на финансирането; - са налице реалистични и надеждни потенциални източници за финансиране след приключване на проекта; - след приключването на проекта ще има структури (като човешки ресурси и организация), които осигуряват продължаване на дейността; 	Оценка 5	
<ul style="list-style-type: none"> - Устойчивостта на резултатите от проекта не е добре обоснована. Представените доказателства са недостатъчни и неубедителни; 	Оценка 3	
<ul style="list-style-type: none"> - Доказателствата за устойчивост на проекта са твърде неопределени или изобщо липсват; 	Оценка 1	
4. Капацитет за изпълнение и опит	максимум 10	
4.1. Разполага ли кандидатът с достатъчен управленски, финансов и технически капацитет за изпълнение на проекта?	5	т.1.2, т.1.3, Приложение Г
<ul style="list-style-type: none"> - Кандидатът има поне 2 години опит в изпълнението на проекти от подобен характер и естество ; - Кандидатът има добра представа относно разпределението на задачите между членовете на екипа. - Ръководителят отговаря на изискванията на ПМС №194/31.08.2007 г. 	Оценка 5	
<ul style="list-style-type: none"> - Кандидатът има поне 2 години опит в изпълнението на проекти от подобен характер и естество, но със значително по-малка стойност; - Разпределението на задачите между членовете на екипа е задоволително; - Ръководителят отговаря на изискванията на ПМС №194/31.08.2007 г. 	Оценка 3	
<ul style="list-style-type: none"> - Кандидатът няма никакъв опит в управлението/ изпълнението на сходен тип дейности и/или проекти - Разпределението на задачите между членовете на екипа липсва. - Ръководителят на предложени екип не отговаря на изискванията на ПМС №194/31.08.2007 г. 	Оценка 1	
4.2. Съдържа ли проектното предложение механизми за вътрешен мониторинг и контрол на изпълнението на възложените проектни дейности и възможности за самооценка?	5	т.3.7.3, т.3.7.4
<ul style="list-style-type: none"> - Проектът предвижда ясна институционална организация за управление; определен е екипът за управление на проекта; длъжностите на членовете на екипа са подробно описани; - Предвидени са ефективни механизми за мониторинг и контрол на изпълнителите на възложените дейности; 	Оценка 5	

- Предвидена е възможност за осъществяване на самооценка и периодично отчитане на напредъка по изпълнението на проектните дейности;		
- Екипът за управление на проекта е определен, но длъжностите на членовете на екипа не са ясно разграничени и подробно описани; - Предвидени са механизми за мониторинг и контрол на изпълнителите на поддоговорените дейности, но те не са достатъчни или не са ясно описани; - Предвидената възможност за осъществяване на самооценка и периодично отчитане на напредъка по изпълнението на проектните дейности е непълна;	Оценка 3	
- Няма сформиран екип по проекта и/или липсва описание на длъжностите на членовете на екипа; - Не са предвидени или са неясни механизмите за вътрешен мониторинг и контрол, осъществяване на самооценка и отчитане на напредъка по изпълнението на проектните дейности.	Оценка 1	
5. Бюджет и ефективност на разходите	максимум 20	
5.1. Доколко необходими и финансово обосновани са категориите разходи?	5 x 2	бюджет на проекта, т.3.6, КСС
- Бюджетът и количествено-стойностните сметки са ясни, детайлни и не съдържат аритметични грешки; връзката между разходи и дейности е видима; - Заложените количества са реалистични, необходими и достатъчни за качествено изпълнение на дейностите; - Заложените средства са добре разпределени за разходване във времето;	Оценка 5x 2	
- Бюджетът и/или количествено-стойностните сметки са сравнително ясни, но непълни - Заложените количества са по-големи/ по-малки от необходимите за качествено изпълнение на дейностите - Заложените средства са неподходящо разпределени за разходване във времето;	Оценка 3x 2	
- Бюджетът и/или количествено-стойностните сметки са неясни - Заложените количества са нереалистични (прекомерно завишени или занижени) и не могат да осигурят качествено изпълнение на дейностите - Разпределението на заложените средства за разходване във времето липсва или е неадекватно;	Оценка 1x 2	
5.2. Съпоставими ли са разходите, посочени в бюджета с ефекта, който се очаква да се постигне (икономическа ефективност и ефикасност на предложената интервенция)?	5 x 2	бюджет на проекта в сравнение с резултатите, т.3.9, т.3.11
- Кандидатът е избрал оптималния път (разходи - резултати - ефект) към решаване на проблема и представяне на търсените ползи; Предвидените разходи са напълно съпоставими с очакваните резултати и ефект;	Оценка 5x 2	
- Предвидените разходи не отговарят напълно на очакваните резултати и ефект;	Оценка 3x 2	

- Предвидените разходи не отговарят на очакваните резултати и ефект;	Оценка 1x 2	
Обща максимална оценка:	95	

ВАЖНО!

Ако общият брой получени точки за раздел 1 „Съответствие на проектното предложение” е по-малък от 6 точки, оценителната комисия ще отхвърли предложението.

Ако общият среден резултат за раздел 4 “ Капацитет за изпълнение и опит” е по-малък от 6 точки, оценителната комисия ще отхвърли предложението.

При липса на съответствие ще се поставят 0 точки по всяка отделна позиция.

Проектни предложения, получили на техническа и финансова оценка общо по-малко от 65 точки, не се класират.

Проектните предложения се оценяват и класират в низходящ ред съобразно получената оценка, като за финансиране се одобряват всички или част от проектите по реда на класирането до покриване на общия размер на предварително определените и обявените финансови средства по настоящата схема, респективно по отделните ѝ компоненти.

Оценителната комисия има право да иска допълнителна информация, с оглед отстраняването на неясноти, свързани с проектното предложение. Непредоставянето на исканата информация или непредоставянето ѝ в указаните от комисията срокове може да доведе до отхвърляне на проектното предложение. Оценителната комисия няма да взема предвид всяка допълнителна информация, предоставена след указаните срокове или такава, водеща до промени в същността на проектното предложение.

5.5.4. Списък на документите за кандидатстване

Кандидатите по схемата за безвъзмездна финансова помощ следва да представят:

Основни документи:

- Формуляр за кандидатстване – **Приложение А** към Насоките за кандидатстване;
- Бюджет на проекта – **Приложение Б** към Насоките за кандидатстване (включва 3 таблици: Таблица 1: Общи допустими разходи, Таблица 2: Източници на финансиране и Таблица 3: Собствен принос, ако има такъв). Всички таблици на бюджета следва да бъдат подписани и подпечатани от кандидата.
- Декларация, че проектът не е финансиран от други източници на ЕС (**Приложение В1**);
- Декларация, че не е необходим ОВОС (**Приложение В2**);
- Декларация, че проектът не генерира нетни приходи (**Приложение В3**), ако е приложимо;
- Финансов анализ, в случай че проектът генерира приходи
- Декларация, че елементите на подземната техническа инфраструктура са напълно изградени и/или реконструирани преди предлаганата в проекта интервенция и не се предвижда планово изграждане или реконструкция на съществуващата подземна инфраструктура за период от 5 години след приключване на дейностите по проекта (само за проекти, свързани с рехабилитация/ремонт на уличната мрежа) (**Приложение В4**);
- Автобиография на ръководителя на проекта (**Приложение Г**);

- Подходяща извадка/извлечение от Общински план за развитие (2007-2013г.), заверена с печат на съответната институция и гриф „Вярно с оригинала”.

Техническа документация

а) В случай на дейности, за които съгласно ЗУТ не се изисква одобряване на инвестиционен проект, към формуляра за кандидатстване трябва да се представят:

- **Схема/скица на обекта/ите на интервенция,**
- **Обяснителна записка, описваща предвидените строително-ремонтни дейности, количествено-стойностна сметка по видове работи, заверени с подпис, печат на кандидата и гриф „Вярно с оригинала”.**
- **Количествено-стойностната сметка съгласно Приложение Б1 в един оригинал и две копия и в електронен формат (компактдиск). Електронният вариант на документа трябва да съдържа идентична информация, както представения на хартия вариант. Кандидатът следва да подпише и подпечати Приложение Б1;**
- **Декларация от главния архитект на общината, с която се декларира, че за предвидените строително-ремонтни дейности не се изисква одобрение на инвестиционен проект съгласно ЗУТ.**

б) В случай, когато предвидените дейности изискват одобряване на инвестиционен проект съгласно ЗУТ, кандидатът задължително представя към формуляра за кандидатстване техническа документация, включваща:

- **3 копия на технически или работен инвестиционен проект съгласно Закона за устройство на територията и Наредба №4 за обхвата и съдържанието на инвестиционните проекти, придружен от подробна количествено-стойностна сметка по видове СМР;**
- **Разрешение за строеж по реда на чл.148-156 от ЗУТ – оригинал или нотариално заверено копие;**
- **Оценка на съответствието на инвестиционния проект със съществените изисквания към строежите изготвен като комплексен доклад от лицензирана фирма-консултант /независим строителен надзор/ за строежи 1-ва, 2-ра категория или Решение на експертния съвет на одобряващата администрация, съгласно чл.142, ал.6 от ЗУТ, в случаите на строежи 3 -та, 4-та и 5-та категория - копие, заверено с печат на кандидата и гриф „Вярно с оригинала”;**
- **Решение по ОВОС (включително и нетехническо резюме на доклада за ОВОС за съответното инвестиционно предложение и информация относно проведените консултации с компетентните органи по околната среда, засегнатата общественост и, ако случаят е такъв, с други държави-членки) или Решение за преценяване на необходимостта от извършване на ОВОС, с което е преценено да не се извършва ОВОС или писмено становище от съответната РИОСВ, че инвестиционното предложение не е предмет на процедура по ОВОС по реда на Закона за опазване на околната среда и действащата подзаконова уредба. За всяко инвестиционно предложение бенефициентът следва сам да провери при съответната компетентна институция - РИОСВ дали следва да се извърши преценка за необходимостта от ОВОС или ОВОС – копие, заверено с печат на кандидата и гриф „Вярно с оригинала”;**
- **Решение по чл.18 или съответно решение по чл.20 и решение по чл.28 от Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони, като всеки кандидат е длъжен да поиска от съответната компетентна институция - РИОСВ, извършване на преценка на вероятността за оказване на значително**

отрицателно въздействие на план/програма/проект или инвестиционно предложение върху защитените зони от мрежата НАТУРА 2000.

Подкрепящи документи, които се представят от кандидата:

- Регистрация по ЕИК (БУЛСТАТ) - копие, заверено с печат на кандидата и гриф "Вярно с оригинала";
- Регистрация по ЗДДС - копие, заверено с печат на кандидата и гриф "Вярно с оригинала";
- Счетоводен баланс и отчет за приходите и разходите за последната финансова година, за която счетоводните отчети са приключени⁵ – копие, заверено с печат на кандидата и гриф "Вярно с оригинала";
- Решение на Общинския съвет за кандидатстване с проекта по настоящата схема, с което се декларира, че предназначението на обекта на интервенция по проекта няма да бъде променяно за период не по-малък от 5 години след приключване на дейностите по проекта;
- Нотариално заверено копие на документ за собственост върху недвижимия имот, обект на интервенция по проекта.

Изискваните подкрепящи документи трябва да бъдат представени в оригинал или фотокопия с гриф "Вярно с оригинала", заверени с печат на кандидата, освен приложенията, за които по-горе изрично е посочено, че трябва да бъдат нотариално заверени.

5.6. Процедури по сключване на договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ

5.6.1. Уведомяване относно решението на Договарящия орган

Кандидатите ще бъдат уведомени писмено относно решението на Договарящия орган във връзка с тяхното проектно предложение.

Договарящият орган уведомява кандидатите в срок от 30 работни дни от издаването на решението за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.

Решение за отхвърляне на дадено проектно предложение или за неотпускане на безвъзмездна финансова помощ ще се взема на следните основания:

- предложението е непълно или не отговаря в други отношения на поставените административни условия;
- кандидатът не отговаря на условията за допустимост;
- дейностите по проекта не отговарят на условията за допустимост (например дейностите в проектното предложение са извън обхвата на дейностите, допустими по схемата, превишава се максималният срок за изпълнение, исканата сума превишава допустимия максимум, и т.н.);
- предложението не отговаря напълно на условията или финансовият и оперативен капацитет на кандидата не е достатъчен;
- предложението е получило оценка, по-ниска от предварително обявената минимална приемлива оценка;

⁵ Съгласно разпоредбата на чл. 32, алинея 4 от българския Закон за счетоводството, финансовият отчет на предприятие с годишен оборот (нетната сума на приходите на предприятието от дейността му) до 50 000 лв. може да се състои само от отчет за приходите и разходите, като не се прилага баланс. На това основание кандидатите, попадащи в тази категория, могат да представят само отчет за приходите и разходите като финансов отчет.

- въпреки че проектното предложение покрива критериите, нужни за положителна оценка, е налице изчерпване на предвидените средства по схемата за безвъзмездна финансова помощ;
- един или повече от изисканите придружителни документи не са били представени в рамките на определения срок;
- други критерии, посочени в тези Насоки за кандидатстване, не са били спазени.

5.6.2. Сключване на договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ

След решението на Договарящия орган за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ Кандидатът ще бъде поканен да сключи договор за изпълнението на проекта, в който са описани правата и задълженията, които възникват за бенефициента (вж. **Приложение Е1**).

5.7. Общи правила при изпълнението на проекти по договори за безвъзмездна финансова помощ

5.7.1. Специални условия за изпълнението на проекта

Всички допустими разходи (надлежно доказани със съответната фактура или друг допустим счетоводен документ) могат да бъдат представени за плащане само веднъж – т.е. разходите, за които е поискана безвъзмездна финансова помощ, не могат да бъдат предоставяни за плащане към други източници.

Бенефициентът е задължен да докладва и отчита изпълнението на проекта в съответните отчетни форми/формати и документи, приложени към настоящата схема и договора за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.

Бенефициентът е задължен да осигури директен достъп на представители на Договарящия орган и/или на други одитиращи институции, да извършат проверка на място на резултатите от изпълнението на проекта.

Бенефициентът трябва да води точна и редовна документация и счетоводна отчетност, отразяваща изпълнението на проекта, използвайки подходяща и адекватна електронна система. Бенефициентът се задължава да открие и поддържа отделна банкова сметка или отделна партида към наличната му банкова сметка само за нуждите на проекта като гарантира, че генерираните лихви по нея могат да бъдат проследени и доказани, както и че информацията по банковата сметка ще позволи лесното идентифициране и проследяване на разходите до и в счетоводните му системи.

В съответствие с Указания на Министъра на финансите (№91-00-502/27.08.2007 г.) относно третиране на данък върху добавена стойност като допустим разход при изпълнение на проекти по Оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския съюз, издадени на основание §6 от Преходните и заключителни разпоредби на ПМС №62/21.03.2007 г. за приемане на национални правила за допустимост на разходите по оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския съюз, Бенефициентите са отговорни за администриране на процеса на определяне на данък върху добавената стойност като допустим разход. ПМС №62/21.03.2007 г. Въвежда понятието „възстановим данък добавена стойност” и го определя като недопустим разход за съфинансиране от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС. Бенефициентът ще следва Указанията на Министъра на Финансите (**Приложение И** към настоящите Насоки) за определянето на ДДС като възстановим и като невъзстановим (допустим разход), за оформянето на Искането за плащане, за документалната отчетност, както и всички други свои задължения по Указанията във връзка с получаване на средства от Договарящия орган.

Дълготрайните материални и нематериални активи, придобити от бенефициента изцяло или частично с предоставената безвъзмездна помощ, не могат да бъдат прехвърляни на трети страни по време на изпълнението на проекта и в определен период след неговото завършване, съгласно т.7.3 от Общите условия към договора за безвъзмездна помощ (**Приложение Е2**). В случай на нарушение на тези условия, средствата, получени като безвъзмездна финансова помощ, се възстановяват в пълния им размер от бенефициента.

5.7.2. Окончателен размер на безвъзмездната финансова помощ

Максималният размер на безвъзмездната финансова помощ по съответния проект ще бъде фиксиран в договора. Сумата ще се основава на бюджета, който е предварителна оценка на размера на допустимите разходи, необходими за изпълнението на проекта. Така тази сума става окончателна едва след приключване на дейностите по проекта и одобряване на окончателните финансови отчети.

5.7.3. Невъзможност да се изпълнят целите на проекта

Ако бенефициентът не може да изпълни дейностите, заложи в договора, Договарящият орган има правото да спре плащанията цялостно или частично, в зависимост от невъзможността за изпълнение на задълженията от страна на бенефициента.

5.7.4. Промени в договора и бюджета

Изменение на договора за безвъзмездна финансова помощ се извършва чрез сключване на анекс (допълнително споразумение) към договора по взаимно съгласие на страните. Анексът към договора не може да нарушава конкурентните условия, съществуващи към момента на сключване на договора, и равното третиране на бенефициентите. В случаите когато промяната в бюджета или в описанието на проекта не засяга основната цел на проекта, а финансовият ефект от промяната се ограничава до прехвърляне на средства в рамките на едно основно бюджетно перо или до прехвърляне на средства от едно основно бюджетно перо в друго в размер по-малък от 15% от договорената стойност на бюджетните пера, Бенефициентът има право да приложи изменението, за което уведомява писмено Договарящия орган.

Задължително се изисква подписване на допълнително споразумение при промяна на първоначалните стойности на бюджетните пера, когато се извършва преразпределение на средствата в бюджета на проекта, водещо до увеличаване или намаляване с повече от 15 % на договорените в бюджета стойности по бюджетни пера.

Недопустими са промени в бюджета на договора, водещи до увеличаване на първоначално договорения процент и размер на безвъзмездната финансова помощ по договора и/или водещи до превишаване на средствата по бюджетни пера, за които има нормативно определен размер.

5.7.5. Плащания

Плащанията от Договарящият орган към бенефициента ще се извършват във формата на авансово, междинно/ междинни и окончателно плащания.

Авансовото плащане е до 10% от стойността на общите допустими разходи при договори за инфраструктурни проекти над 1 милион лева.

Междинно/междинни и окончателно плащания се извършват на базата на действително извършени разходи и след представяне на междинен/междинни и окончателен финансов отчет.

5.7.6. Наблюдение на изпълнението на проекта и постигане на заложените резултати

Съгласно правилата на Регламент на Съвета №1083/2006г. (чл.60(b)) и 1828/2006г. (чл.13(2)), Договарящият орган или упълномощените от него лица извършват проверки за

удостоверяване на административните, финансови, технически и физически аспекти на проекта. Проверките могат да бъдат както административни – проверка по документи, предоставени за възстановяване на разходи, така и проверки на място за изпълнение на дейностите, заложи по проекта.

5.7.7. Отчитане на проекта

Бенефициентът трябва да води точна и редовна документация и счетоводни отчети, отразяващи изпълнението на проекта, използвайки подходяща система за документация и счетоводно отчитане.

Бенефициентът е задължен да пази цялата документация по проекта за срок от три години след приключване на Оперативната програма, освен ако в специален закон не е посочен по-дълъг срок, в съответствие с чл.90 от Регламент на Съвета № 1083/ 2006г.

След приключване на дейностите по проекта бенефициентът е задължен да изготви и представи на съответния Регионален отдел **окончателен доклад, попълнен по образец на Договарящия орган**, относно изпълнението и постигнатите резултати. В доклада се посочва постигането на резултатите и целите на съответния проект чрез предварително зададените индикатори, както и се отчита реалното изпълнение на заложените стойности на индикаторите. Докладът трябва да описва и основните проблеми, възникнали по време на изпълнението на съответния проект, как тези проблеми са били решени, както и какви са били причините те да не бъдат преодолени. В случай, че не са постигнати резултатите от проекта или предварително зададените стойности на индикаторите, трябва да бъде представено подробно обяснение за причините.

Бенефициентът трябва да води прецизни и редовни доклади и прозрачни сметки за изпълнението на проекта.

5.7.8. Публичност

Проектът трябва да предвижда мерки за публичност и информираност за популяризиране на получената финансова подкрепа от Оперативна програма „Регионално развитие” чрез Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) в съответствие с правилата на ЕС за комуникация и визуализация, предвидени в чл.8 от Регламент 1828/2006г. на Комисията и приложение 1 към него, както и с Насоките за осъществяване на мерките за информация и публичност от бенефициентите, изготвени от Управляващия орган на ОПРР (**Приложение 3**).

6. СПИСЪК НА ПРИЛОЖЕНИЯТА

Документи за ПОПЪЛВАНЕ	<p>Приложение А: Формуляр за кандидатстване</p> <p>Приложение А1: Контролен лист 1 към Формуляра за кандидатстване – оценка на административното съответствие</p> <p>Приложение А2: Контролен лист 2 към Формуляра за кандидатстване – оценка на допустимостта</p>
	<p>Приложение Б: Формуляр на бюджет на проекта (Таблица 1 - Общи допустими разходи, Таблица 2 - Източници на финансиране, Таблица 3 - Собствен принос).</p> <p>Приложение Б1: Количествено-стойностна сметка</p>
	<p>Приложение В1: Декларация, че проектът не е финансиран от национални програми с публично финансиране, европейски програми или други донорски програми</p> <p>Приложение В2: Декларация, че не е необходима ОВОС</p> <p>Приложение В3: Декларация, че проектът не генерира приходи</p> <p>Приложение В4: Декларация, че елементите на подземната техническа инфраструктура са напълно изградени и/или реконструирани преди предлаганата в проекта интервенция и не се предвижда планово изграждане или реконструкция на същите за период от 5 години след приключване на дейностите по проекта</p>
	<p>Приложение Г: Формуляр на автобиография на ръководителя на проекта</p>
Документи за ИНФОРМАЦИЯ	<p>Приложение Е1: Проект на стандартен договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ</p> <p>Приложение Е1-II: Образец на Искане за плащане;</p> <p>Приложение Е1-III: Финансова идентификация;</p> <p>Приложение Е1-IV: Образец на Междинен доклад (технически);</p> <p>Приложение Е1-V: Образец на Окончателен доклад (технически);</p> <p>Приложение Е1-VI: Образец на Междинен и окончателен финансов отчет;</p> <p>Приложение Е1-VII: Декларация за собствен принос;</p> <p>Приложение Е1-VIII: Образец на запис на заповед;</p> <p>Приложение Е2: Общи условия към финансираните договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ОПРР</p>
	<p>Приложение Ж: Декларация за нередности</p> <p>Приложение Ж-1: Уведомително писмо за осчетоводени нередности;</p> <p>Приложение Ж-2: Уведомително писмо за осчетоводени върнати суми по нередности;</p> <p>Приложение XVII: Указания за съхранение на документите по Оперативна програма “Регионално развитие” 2007-2013 г.;</p>
	<p>Приложение З: Насоки за осъществяване на мерките по информация и публичност от бенефициентите по ОПРР</p>

	<p>Приложение И: Указания на Министерство на финансите № 91-00-502/27.08.2007 г. за третиране на ДДС като допустим разход при изпълнение на проекти по Оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС.</p> <p>Указания на Министерство на финансите ДНФ No.01/27.08.2007г. относно условията и реда за изплащане на безвъзмездна финансова помощ със средства на Структурните и Кохезионния фондове на Европейския съюз и кореспондиращото национално законодателство.</p> <p>Указания на Министерство на финансите ДНФ No.02/31.08.2007г. относно сертифициране на разходите по Оперативни програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския съюз.</p> <p>Указания на Министерство на финансите ДДС № 07/ 04.04.2008 г. относно редът и начинът за предоставяне на общини на средствата на Националния фонд от структурните фондове на ЕС и от Кохезионния фонд, на средствата към Разплащателната агенция към Държавен фонд „Земеделие” и тяхното отчитане.</p> <p>Указания на Министерство на финансите ДДС № 08/ 04.04.2008 г. относно въвеждане на нов код 7443 за извънбюджетни сметки на общини за получаване, разходване и отчитане на средства от определени европейски фондове.</p> <p>Приложение И-1: Декларация за съгласие за предоставяне на информация във връзка с ДДС от компетентните органи по приходите;</p> <p>Приложение И-2: Информация за размера на невъзстановимия данък върху добавена стойност, който се включва като допустим разход по проекта.</p>
	<p>Приложение Й: Указания за попълване на формуляра за кандидатстване.</p>
	<p>Приложение К: Списък на общините включени в агломерационните ареали и карта на агломерационните ареали.</p>